

Ku dhaqan Xafiis D.

FAAFINTA

الرسمية

OFFICIAL



RASMIGA AH

الجريدة

BULLETIN

EE JAMHUURIYADDA SOOMAALIYA

Sanadka 13aad

Muqdisho, 01 August 2026

Lr.3

Waaxda Maamulka Faafinta Rasmiga ah
Ee Xafiiska Garyaqaanka Guud ee Dawladda

FAAFIN BIL SOO BAXA

Qiimaha waa \$XXX Dollar, lambar waliba – **RUKUNKA:** Sanaddii waa \$XXX Dollar, Soomaaliya gudaheeda – Dibaddeedana waa \$XXX Dollar.

Rukunka la weydiisto waqtiga loo gooyay wuxuu ka bilaabmaa 1 Janaayo. Qiimaha Qoritaanku F.R halkii sadar iyo wixii ka yar waa \$XXX Dollar – Rukunka iyo Qoritaanku waxaa la weydiistaa Laanta Maamulka Faafinta Rasmiga ah – Lacagta waxaa lagu bixiniyaa Xafiiska Canshuuraha ee Wasaaradda Maaliyadda.

KOBNIIN

BOGGA KOOWAAD

SHARCI

W.M

BOGGA LABAAD

XEER

BOGGA SEDDEXAAD

TALOOYIN, ISGAARSIIN, OGAYSIIS, IWM

BILAHA

March-July

2026



Xeer Ra'iisul Wasaare Lr.200

Taariikh:05/04/2026

**XEERKA: XEER-NIDAAMIYAHA SHARCIGA SHAQADA ARRIMAHA
DIBADDA**



Ra'iisul Wasaaraha Xukuumadda JFS;

Markuu arkay: Dastuurka Jamhuuriyadda Federaalka Soomaaliya;

Markuu arkay: Sharciga Shaqada Arrimaha Dibadda (Sharci Lr. 112/2013).

Markuu arkay: Warqadda summaddeedu tahay
MFA/FRS/OFM/2491/02/2026 ee ku taariikheysan
18/02/2026 ee Wasaaradda Arrimaha Dibadda kuna
saabsan codsiga soojeedinta **Xeer-nidaamiyaha Sharciga
Shaqada Arrimaha Dibadda;**

Markuu arkay: Go'aanka Shirka Golaha Wasiirrada ee summaddiisu
tahay SHGW.09.149.4.26 ee 02/04/2026, kuna saabsan
Ansixinta "**Xeer-nidaamiyaha Sharciga Shaqada
Arrimaha Dibadda**" oo uu Goluhu cod buuxa ku
ansixiyay;

Markuu tixgeliyay: Muhiimadda Xeer-nidaamiyahan u leeyahay Ilaalinta
danaha Qaranka iyo nidaaminta xiriirrada caalamiga ah.

Wuxuu Meelmariyay

Qodobka 1^{aad}

Go'aan Gole

Go'aanka Shirka Golaha Wasiirrada ee summaddiisu tahay **SHGW.09.149.4.26** ee 02/04/2026, kuna saabsan ansixinta “**Xeer-nidaamiyaha Sharciga Shaqada Arrimaha Dibadda**” oo uu Goluhu cod buuxa ku ansixiyay.

Qodobka 2^{aad}

Hirgalin

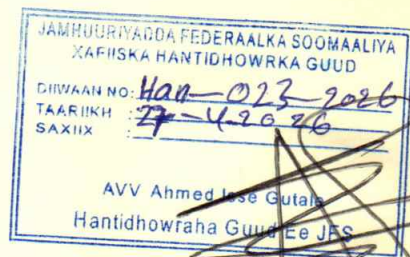
Waxaa Wasaaradda Arrimaha Dibadda loo igmaday in ay hirgaliso meelmarisana Xeer-nidaamiyahan.

Qodobka 3^{aad}

Dhaqangal

Xeer-nidaamiyahan waxaa uu dhaqangalayaa marka uu saxiixo Ra'iisul Wasaaraha Xukuumadda Jamhuuriyadda Federaalka Soomaaliya, waxaana lagu soo saarayaa faafinta Rasmiga ah ee Dowladda.

Mudane, **Hamza Cabdi Barre**
Ra'iisul Wasaaraha Xukuumadda JFS.





THE FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA
OFFICE OF STATE ATTORNEY GENERAL

SUMMAD: XGG/429/2025

08/12/2025

Ku: Wasaaradda Arr. Dibadda iyo Iskaashiga Caalamiga

Muqdisho

Ku: Agaasimaha Golaha wasiiradda

Muqdisho

Og: Xafiiska Raiisul Wasaaraha JFS

Muqdisho

Ujeeddo: Talo Sharci

Xafiiska Garyaqaanka Guud ee Dawladda, asaga oo tixraacaya Warqadda Summaddeeduna tahay: WCAD/XAWSHH/2684/2025, kuna taariikhaysan 01/12/2025 kana soo baxday Wasaaradda Cadaaladda iyo Arr. Dastuurka, iyo warqadda Ref: MFA/FRS/WSHH/18364/2025, kuna taariikhaysan 17/11/2025, kana soo baxday Wasaaradda Arr. Dibadda iyo Iskaashiga Caalamiga, ayaa waxa uu halkan kusoo gudbinayaa talo sharci ah kuna saabsan **Xeer-Nidaamiyaha Sharciga Shaqada Arrimaha Dibadda ee (Sharci Lr.112/2013)**

Hadaba, Xafiiska Garyaqaanka Guud ee Dowladda, asaga oo gudanaya waajibaadkiisa shaqo si waafaqsan Sharci Lr. 18 ee 29 Janaayo 1976, waxa uu Wasaaradda Arr. Dibadda iyo Iskaashiga Caalamiga u soo gudbinayaa: **Xeer-Nidaamiyaha Sharciga Shaqada Arrimaha Dibadda ee (Sharci Lr.112/2013)**, oo horay loogu soo gudbiyay Xafiiska Garyaqaanka Guud, si uu xafiisku uga guto waajibaadkiisa shaqo, uguna bixiyo Talo Sharci.

Sidaa darteed, Xafiiska Garyaqaanka Guud ee Dowladda kadib markuu darsay, Xeer-Nidaamiyaha Sharciga Shaqada Arrimaha Dibadda ee (Sharci Lr.112/2013), waxa uu ku talinayaa in loo gudbiyo Golaha wasiirada, maadaama uusan ka hor-imaanayn Dastuurka, Shuruucda Dalka iyo Danta Guud, uuna Xafiiska ka gutay waajibaadkiisa Shaqo ee kaga aadanaa, si waafaqsan Sharciga.

FG: halkaan waxaa ku lifaaqan Xeer-nidaamiyaha Sare ku xusan.

Salaan qadarin leh

Dr. Saalax Siidii Sh. C/raxmaan
Ku-xigeenka Garyaqaanka Guud ee Dawladda



XAFIISKA GARYAQAANKA GUUD EE DOWLADDA

Address: State House, Villa Somalia

Tel, +252 (0)613242015 | E-Mail: sag@sag.gov.so, archive@sag.gov.so



Federal Republic of Somalia
Ministry of Justice and Constitutional Affairs
Office of Director Legislations and Agreements Department

SUMMAD: WCAD/XAWSHH/2654/2025

Tr. 01/12/2025

Mudane Garyaqaan,

**UJEEDDO: SOO-GUDBIN “XEER-NIDAAMIYAHA SHARCIGA SHAQADA
ARRIMAHA DIBADDA EE (SHARCI LR.112/2013)”**

Wasaaradda Caddaaladda iyo Arrimaha Dastuurka, waxa ay halkan ku soo gudbinaysaa “Xeer-nidaamiyaha Sharciga Shaqada Arrimaha Dibadda” oo lagu dhaqangelinayo Sharci Lr.112 ee 2013.

Xeer-nidaamiyahan oo ay diyaarisay Wasaaradda Arrimaha Dibadda iyo Iskaashiga Caalamiga, waxa ay Wasaaradda Caddaaladda iyo Arrimaha Dastuurku ka gudatay waajibaadkeeda sharci ee ku aaddan xeer-nidaamiyeyasha.

Haddaba, waxaan Xafiiska Garyaqaanka Guud ee Dawladda ka codsanaynaa in uu ka guto waajibkiisa sharci ee ku aaddan xeer-nidaamiyeyasha si habraaca ansixintu u dhammeystirno.

Wada-shaqeyn wacan.

Mudane Xasan Axmed Cali
Agaasimaha Waaxda Sharciyada iyo Heshiisyada,
Wasaaradda Caddaaladda iyo Arrimaha Dastuurka

Garyaqaanka Guud ee Dawladda
Og: Agaasimaha Guud ee Wasaaradda Caddaaladda iyo Arr. Dastuurka
Og: Xoghayaha Joogtada ah ee Wasaaradda Caddaaladda iyo Arr. Dastuurka
Og: Wasiir Ku-xigeenka Wasaaradda Caddaaladda iyo Arr. Dastuurka
Og: Wasiiru-dawlaha Wasaaradda Caddaaladda iyo Arr. Dastuurka
Og: Wasiirka Wasaaradda Caddaaladda iyo Arr. Dastuurka

=Muqdisho=
=Muqdisho=
=Muqdisho=
=Muqdisho=
=Muqdisho=
=Muqdisho=

Address: Martine Hospital Road, Mogadishu - Somalia.
Email: legislative@moj.gov.so

Tel: 0615847146

Dr. Saalox Biid
02/12/2025
(1)





Federal Republic of Somalia
Ministry of Foreign Affairs and International Cooperation



Taariikh: 117/11/2025

Ku: Xafiiska Garyaqaanka Guud ee Qaranka
Og: Xoghayaha Joogtada ee WAD
Og: Wasiir-ku-xigeenka ee WAD
Og: Wasiiru-Dowlaha ee WAD
Og: Wasiirka ee WAD

= Muqdisho
= Xarunta
= Xarunta
= Xarunta
= Xarunta

**UJEEDDO: Gudbin iyo Falanqayn Sharciyeed iyo Siyaasadeed — Xeer-Nidaamiyaha
Sharciga Shaqadda Arrimaha Dibadda (Sharci Lr.112/2013)**

Wasaaradda Arrimaha Dibadda iyo Iskaashiga Caalamiga ah, iyadoo u hoggaansamaysa waajibaadka ku xusan Qodobka 46aad ee Sharciga Shaqada Arrimaha Dibadda (Sharci Lr.112/2013), oo u oggolaanaya Wasaaradda in ay soo saarto Xeer-Nidaamiyayaal lagu fulinayo sharciga, waxay halkaan ku soo gudbinaysaa ***Xeer-Nidaamiyaha Sharciga Shaqadda Arrimaha Dibadda*** ee dhammaystiran, ka kooban 10 Cutub iyo 51 Qodob, si loo helo aragtida sharci, talooyinkiina looga gudbiyo Golaha Wasiirrada.

Xeer-Nidaamiyahani wuxuu hagayaa dhammaan arrimaha la xiriira maamulka dibadda, dariiqa shaqaaleysiinta, darajooyinka, xuquuqda diblomaasiyiinta, mudnaanta iyo xasaanadaha, howlaha safaaradaha, gudashada waajibaadka dibadda, hannaanka xog-isweydaarsiga, iyo nidaamka ilaalinta Heshiisyada Caalamiga ah. Waxa uu ka kooban yahay tilmaamo cusub oo buuxiya farqiyo sharci iyo maamul oo soo ifbaxay, iyadoo loo marayo hab-waafajin dhammaystiran oo la jaanqaadaysa:

- **Sharciga Shaqada Arrimaha Dibadda (Sharci Lr.112/2013)**
- **Sharciga Shaqaalaha Rayidka (Sharci Lr.11)**
- **Axdiga Vienna ee Xiriirka Diplomaasiyadda (1961)**
- **Axdiga Vienna ee Xiriirka Qunsuliyadda (1963)**
- **Axdiyada iyo Heshiisyada Caalamiga ah ee Soomaaliya dhinac ka tahay**

I. Dulmar Sharciyeed

Xeer-Nidaamiyahani wuxuu noqonayaa saldhig sharci oo mideeya dhammaan habraacyada diblomaasiyadda gudaha iyo dibadda, isagoo si gaar ah u nidaaminaya:

1. Hab-raaca ku biirista shaqaalaha (Qodobka 15aad & 16aad)
2. Darajooyinka gudaha iyo dibadda (Qodobka 29aad & 30aad)
3. Muddo-xileedka shaqada dibadda (Qodobka 17aad)
4. Waajibaadka danjirayaasha, siihayeyaasha, lataliyeyaasha iyo xoghayeyaasha (Qodobka 18–28)
5. Gunnada shaqada dibadda iyo xuquuqda diblomaasiyiinta (Qodobka 32–38)
6. Xasaanadda iyo mudnaanta hay'adaha caalamiga ah, safaaradaha iyo qunsuliyadaha (Qodobka 41–50)
7. Habraaca ilaalinta Heshiisyada Caalamiga ah (Qodobka 14aad)

Waxa uu noqonayaa xeer la jaanqaadaya xaaladda diblomaasiyadeed ee dalka maanta, isagoo wax ka qabanaya baahiyaha casriga ah ee Wasaaradda iyo ergooyinka.

II. Falanqayn Sharciyeed (Cutub kasta – si dhammeystiran)

CUTUBKA 1AAD – Qodobada Guud

Cutubkani wuxuu qeexayaa ujeeddada Xeer-Nidaamiyaha, xeerarka loo cuskaday, iyo mabda'a ah in heshiisyada caalamiga ah leeyihiin mudnaanta marka ay ka hor yimaadaan xeerka gudaha (null and void rule).

Tani waa waafaqsan Axdiga Vienna ee Heshiisyada (1969).

CUTUBKA 2AAD – Mas'uuliyadaha Wasaaradda

Waxa uu nidaamiyaa:

- Siyaasadda Dibadda
- Wada-xaajoodiyada iyo saxeexa Heshiisyada
- Maamulka ergooyinka
- Hab-maamuuska
- Iskaashiga hay'adaha dowladda
- Difaaca muwaadiniinta dibadda
- Oggolaanshaha hay'adaha ajnabiga ah

Address Afgoye Road-KM 5, Mogadishu, Somalia | Website: <http://www.mfa.gov.so>

Email: Legal@mfa.gov.so

Qodobka 5aad wuxuu si gaar ah u xoojinayaa door muhiim ah oo ku saabsan ansixinta, dhaqangelinta, ilaalinta, iyo dabagalka Heshiisyada Caalamiga ah.

CUTUBKA 3AAD – Ka-mid-noqoshada Diblomaasiyiinta

Waxa lagu xeerinayaa shuruudo adag oo ku saabsan shaqaaleysiinta, amni siyaasadeed, xirfadaha luqadaha, imtixaannada Machadka Diblomaasiyadda, iyo mamnuucidda guurka ajnabiga—waa qodob muhiim ah oo ilaalinaya amniga qaran (Qodobka 15).

CUTUBKA 4AAD – Muddo-xileedka Dibadda

Waxa lagu qeexayaa:

- 8 sano ugu badnaan joogitaank dibadda (xirirrana)
- 2 sano joogitaan xarunta dib ugu soo laabashada
- 4 sano hal dal gudaheeda
- Kala duwanaanshaha danjirayaasha iyo lataliyeyaasha

Tani waxay waafaqsan tahay nidaamka rotation-ka caalamiga ah.

CUTUBKA 5AAD – Waajibaadka Shaqaalaha Dibadda

Cutubkani waa mid ka mid ah kuwa ugu culus:

Waxa lagu xeerinayaa 29 waajibaad oo ku wajahan danjiraha, siihayaha, lataliyeyaasha iyo xoghayeyaasha oo ay ka mid yihiin:

- Wakiillnimada qaranka
- Warbixinaha joogtada ah (safaarad → Wasaaradda)
- Ilaalinta danaha muwaadiniinta
- Maamulka hantida qaran ee safaaradaha
- Kulanka xadidan, fasaxyada, habraacyada xog-isweydaarsiga

Waxay si gaar ah diiradda u saartaa warbixinaha sirta ah iyo waajibaadka la xiriira Heshiisyada Caalamiga ah (Qodobka 19aad).

CUTUBKA 6AAD – Darajooyinka iyo Kala-sarraynta

Waxa lagu abuuraa nidaam darajooyin oo siman gudaha iyo dibadda, lana jaanqaadaya shuruudaha Machadka Diblomaasiyadda iyo Sharciga 112/2013.

Waxa uu buuxinayaa farqiga u dhexeeya shaqaalaha siyaasadda iyo kuwa maamulka.

CUTUBKA 7AAD - Gunnada Shaqada Dibadda

Waxa lagu nidaaminayaa:

- Bilowga iyo dhammaadka gunnada
- Xilliyada la sii wado (2–3 bilood)
- Kharashaadka safaaradaha (kirada, shaqaalaha maxalliga, caymiska, adeegyada)
- Xuquuqda diblomaasiga la soo celiyo iyo qoysaskiisa
- Business class loogu talagalay madaxda ergada

CUTUBKA 8AAD – Xuquuqda & Xog-isweydaarsiga

Qodobkan, oo si gaar ah muhiim ugu ah maamulka safaaradaha, wuxuu nidaamiyaa:

- Warbixinaha toddobaadlaha, bille, saddexdii bilood, sanadle
- Xog qarsoon
- Mowqifyada siyaasadeed
- Habka ay Wasaaraddu farriimaha u dirayso ergooyinka

Waxa uu sidoo kale nidaamiyaa **gunnada lebiska, gunnada martigelinta**, iyo howl-gelinta diblomaasiyiinta la soo celiyo.

CUTUBKA 9AAD – Asbaabaha Shaqo-ka-fariisin

Waxa lagu xusaa 12 qodob oo shaqo-ka-fariisin ah, oo ay ku jiraan:

- Faafinta xog sir ah
- Hawl siyaasadeed
- Musuqmaasuq
- Dambi maxkamadi caddeyso
- Kartixumo joogto ah
- Ku tagrifal awoodeed

Cutubkani wuxuu si gaar ah uga hor-tagaa falalka dhaawici kara magaca dalka dibadda.

CUTUBKA 10AAD – Xasaanadda & Mudnaanta

Cutubkani wuxuu la jaanqaadayaa Axdiga Vienna (1961/1963) wuxuuna nidaaminayaa:

- Goobaha safaaradaha
- Mudnaanta isgaarsiinta
- Ka-dhaafista canshuuraha

Address Afgoye Road-KM 5, Mogadishu, Somalia | Website <http://www.mfa.gov.so>

Email: Legal@mfa.gov.so

- Xasaanadda shaqaalaha, khubarada, iyo ku-tiirsaneyaasha
- Xuduudaha dhaq-dhaqaaqa (30 km rule)
- Xorriyadda gelitaanka iyo deganaanshaha

Waxa uu sidoo kale nidaaminayaa waajibaadka **ergooyinka shisheeye** ee Soomaaliya jooga.

III. Gunaanad iyo Soo-jeedin

Haddaba, waxaan ka codsaneynaa Xafiiska Garyaqaanka Guud ee Qaranka:

1. Inuu ku sameeyo dib-u-egis sharciyeed oo dhamaystiran, gaarahaan qodobada kor ku xusan;
2. Inuu ka guduto qoraalkaan waajibkiisa sharci kana dhiibto talo-sharciyeed rasmi ah oo loo gudbinayo Xafiiska Ra'iisul Wasaaraha si loogu dhameystiro habraaca.

Wada Shaqen Wacan


Avv.C/rashiidMaxamedAadan
KusimahaAgaasimaha, WaaxdaSharciyada iyo Heshiisyada
WasaaraddaArrimahaDibaddaiyoIskaashigaCaalamiga ah.



Address Afgoye Road-KM 5, Mogadishu, Somalia | Website <http://www.mfa.gov.so>

Email: Legal@mfa.gov.so





XEER-NIDAAMIYAHA SHARCIGA SHAQADA ARRIMAHA DIBADDA
EE (SHARCI LR.112/2013)

ARAAR:

Wasaaradda Arrimaha Dibadda iyo Iskaashiga Caalamiga ah oo ka mid ahayd Wasaaraddihii ugu horreeyey ee la aas-aasay markii xoriyadda la qaatay 1960, waa kaabadda isku xirta Soomaaliya iyo Caalamka, waa albaabka dowladaha iyo hay'adaha Caalamku ka soo galaan Soomaaliya iyana u marta xiriirrada iyo iskaashiga Caalamiga ah ee ay la yeelanayso dalalka iyo hay'addaha kale ee Caalamka.

TUSMO

.....	1
ARAAR:	2
CUTUBKA KOWAAD: QODOBBADA GUUD	10
<i>Qodobka 1^{aad}: Ujeeddada iyo Xeerka Loo Cuskaday.....</i>	10
CUTUBKA LABAAD: MAS'UULIYADAHA WASAARADDA ARRIMAHA DIBADDA	11
<i>Qodobka 2^{aad}: Siyaasadda Dibadda iyo Xiriirka Caalamiga ah.....</i>	11
<i>Qodobka 3^{aad}: Arrimaha Diblomaasiyadda, Maamulka Ergooyinka, iyo Difaaca Danaha iyo Muwaadiniinta Soomaaliyeed ee Dibadda.....</i>	12
<i>Qodobka 4^{aad}: Iskaashiga iyo Isku-dubbaridka Hay'adaha Damladda.....</i>	12
<i>Qodobka 5^{aad}: Heshiisyada Caalamiga ah iyo Wada-xaajoodiyada</i>	13
<i>Qodobka 6^{aad}: Hab-maamuuska iyo Adeegyada Socdaalka.....</i>	13
<i>Qodobka 7^{aad}: Maamulka iyo Tayaynta Shaqaalaha.....</i>	14
<i>Qodobka 8^{aad}: Dokumentiyada iyo Oggolaanshaha Shaqada Ajaanibta.....</i>	14
<i>Qodobka 9^{aad}: Socdaalka iyo Maamulka Diiwaangelinta</i>	14
<i>Qodobka 10^{aad}: Xudduudaha, Amniga, Xuquuqda Aadanaha iyo Arrimaha Caalamiga.....</i>	15
<i>Qodobka 11^{aad}: Mudnaanta iyo Deeqaha Dibadda.....</i>	15
<i>Qodobka 12^{aad}: Guddiyada iyo Ururrada Saaxiibtinnimada.....</i>	15
<i>Qodobka 13^{aad}: Wufuudda iyo Booqashooyinka Rasmiga ah.....</i>	15
<i>Qodobka 14^{aad}: Ilaalinta Heshiisyada</i>	16
CUTUBKA SADDEXAAD: KA-MID-NOQOSHADA IYO SHURUUDAHA DIBLOMAASIYIINTA.....	16

<i>Qodobka 15^{aad}: Ka-mid-noqoshada Shaqaalaha, Diblomaasiyiinta Wasaaradda</i>	16
<i>Qodobka 16^{aad}: Shuruudaha diblomaasiga dibadda loo dirayo</i>	17
CUTUBKA AFARAAD: MUDDADA IYO XILLIGA SHAQADA DIBADDA	18
<i>Qodobka 17^{aad}: Muddo-Xileedka Shaqada Dibadda</i>	18
CUTUBKA SHANAAD: WAAJIBAADKA SARAAKIISHA DIBLOOMAASIYIINTA	19
<i>Qodobka 18^{aad}: Howlaha Saraakiisha Diblomaasiyiinta</i>	19
<i>Qodobka 19^{aad}: Waajibaadka Danjiraha</i>	20
<i>Qodobka 20^{aad}: Siihayaha Magacaaban Iyo Kan Waqtiga Cayiman</i>	21
<i>Qodobka 21^{aad}: Waajibaadka Lataliyaha Koowaad</i>	22
<i>Qodobka 22^{aad}: Waajibaadka Lataliyaha Labaad</i>	23
<i>Qodobka 23^{aad}: Waajibaadka Xoghayaha Kowaad</i>	24
<i>Qodobka 24^{aad}: Waajibaadka Xoghayaha Labaad</i>	25
<i>Qodobka 25^{aad}: Waajibaadka Xoghayaha ^{3aad}</i>	26
<i>Qodobka 26^{aad}: Waajibaadka U-qaybsanaha Ganacsiga</i>	26
<i>Qodobka 27^{aad}: Waajibaadka U-qaybsanaha Arrimaha Dhaqanka (Cultural Attache)</i>	27
<i>Qodobka 28^{aad}: Waajibaadka Qunsulka Guud</i>	28
CUTUBKA LIXAAD: DARAJOOYINKA, KALA SARAYNTA, IYO MAAMULKA GUDAHA	29
<i>Qodobka 29^{aad}: Darajooyinka Gudaha iyo Muddada Xil Kale Lagu Gaaro</i>	29
<i>Qodobka 30^{aad}: Darajada Gudaha</i>	34
<i>Qodobka 31^{aad}: Kala Mudnaanta Wasaaradda</i>	35

CUTUBAKA TODOBOAAD: GUNNADA SHAQADA DIBADDA IYO ARIMAHA LA XIRIIRA37

Qodobka 32^{aad}: Gunnada Shaqada Dibadda..... 37

Qodobka 33^{aad}: Shaqaalaha Maxalliga ah ee ka Hawl-gala Ergooyinka Dibadda 37

**CUTUBKA SIDDEEDAAD: XUQUUQDA, HANNAANKA XOG-ISWEYDARSIGA, IYO GUNNO
XAQIIQO AH.....39**

Qodobka 34^{aad}: Xuquuqaadka Diblomaasiyiinta Gudaha Iyo Dibadda..... 39

Iyadoo laga duulayo sharciga shaqada arrimaha dibadda qodobka 46^{aad} oo u ogolaanaya wasaaradda arrimaha dibadda inay xeer samaysato ayaa waxaa la xeeriyay xuquuqda diplomaasiyiinta gudaha iyo dibadda.39

1. Diplomaasiyiinta Gudaha39

Sida ku cad xeerka diplomaasiyadda gudaha darajadeedu waxa ay ka bilaabmaysaa U-qaybsane oo ah (attache) ilaa xoghaye joogto (PS) oo ah Danjire, waxayna noqonayaan sidan soo socota:39

a. Sarkaal U-qaybsane.....39

waxaa uu fasax waxbarasho dibadda u tegi karaa inta uu sharciga shaqaalaha u oggolyahay iyadoo la xaqiijinayo jaamacadda uu tegayo, lana marinayo habraaca ay shaqaalaha rayidka dawladdu u dejisay.....39

i. Wuxuu qaadan karaa marka shaqa dibadda ah loo diro baasaboorka diplomaasiga.39

ii. Inuu helo dallacaad waafaqsan xeerarka iyo sharciga arrimaha dibadda.....39

b. Madax-unug xoghaye III.....39

i. waxaa uu fasax waxbarasho dibadda u tegi karaa inta uu sharciga shaqaalaha u oggolyahay iyadoo la xaqiijinayo jaamacadda uu tegayo lana marinayo habraaca ay shaqaalaha rayidka ee dawladdu u dejisay.....39

ii. Wuxuu qaadan karaa marka shaqa dibadda loo dirayo baasaboorka diplomaasiga ah.39

iii. In uu helo dallacaad waafaqsan xeerarka iyo sharciga arrimaha dibadda.40

c. Madax-laan xoghaye II.....40

i.	Wuxuu fasax waxbarasho dibadda u tegi karaa inta uu sharciga shaqaalaha u oggolyahay iyadoo la xaqiijinayo jaamacadda uu tegayo lana marinayo habraaca ay shaqaalaha rayidka ee dawladdu u dejisay.	40
ii.	Waxa uu qaadan karaa marka shaqo dibadda loo dirayo baasaboorka diblomaasiga ah.	40
iii.	In uu helo dallacaad waafaqsan xeerarka iyo sharciga arrimaha dibadda.	40
d.	Agaasime ku xigeen, madax qeyb, xoghaye laad iyo lataliyeyaal.	40
i.	fasax waxbarasho dibadda waa u tegi karaan inta sharciga shaqaalaha u oggolyahay iyadoo la xaqiijinayo jaamacadda uu tegayo lana marinayo habraaca ay shaqaalaha rayidka ee dawladdu u dejisay.	40
ii.	Waa qaadan karaan marka shaqo dibadda loo dirayo baasaboorka diblomaasiga ah.	40
iii.	In ay helaan dallacaad waafaqsan xeerarka iyo sharciga arrimaha dibadda.	40
e.	Agaasime danjire.	40
i.	fasax waxbarasho dibadda waa u tegi karaan inta sharciga shaqaalaha u oggolyahay iyadoo la xaqiijinayo jaamacada uu tegayo lana marinaayo habraaca ay shaqaalaha rayidka ee dawladdu u dejisay.	40
ii.	Waa qaadan karaan marka shaqo dibadda loo dirayo baasaboorka diblomaasiga ah.	41
iii.	Wuxuu ku biirayaa golaha diblomaasiyiinta.	41
f.	Xoghaye joogto / ambassador.	41
i.	Wuxuu qaadan karaa marka shaqo dibadda ah loo dirayo baasaboorka diblomaasiga ah.	41
ii.	Haddii dibadda loo dirayo wuxuu qaadanayaa darajada danjiraha.	41
iii.	Wuxuu ku biirayaa golaha diblomaasiyiinta.	41
2.	Diblomaasiyiinta Dibadda.	41
a.	Diblomaasiyiinta dibaddu darajadoodu waxay ka billaabataa ku-qaybsane waxayna ku dhamaataa darajada danjire, Diblomaasiga dibadda loo diraa ee ka hawl-gelaya (Safaaradaha, qunsuliyadaha guud, ergada, waxaa lagu qiimaynayaa xeer ra'isulwasaare, xeer Ir 152 (lifaaqa jaan-goynta tirada diblomaasiyiinta safaaradaha, qunsuliyadaha guud, ergooyinka, shaxdaas oo lagu sameeyay heerarka dalalka safaaradaha ama	

ergooyinku ka furanyahiin iyo tirada diblomaasiyiinta, sidoo kale waxaa lagu qeexay xarun walba inta diblomaasi ah ee ka hawl-gelaysa, jaan-goyntu waxay u qaybsantahay sidan;.....	41
i. Dalalka darajada A la siiyay waa 20 dal	41
ii. Dalalka darajada B la siiyay waa 16 dal.....	41
iii. Dalalka darajada C la siiyay waa 8 dal	41
b. Waxaa kale oo la xeeriyay safaaraduhu waa in ay helaan kharashaadka safaaradda lagu wado shaqadeeda oo ah sidan soo socoto;	41
i. Kiro guri (hadii ay guri kira ah degganyahiin).....	42
ii. Kirada guryaha diblomaasiyiinta.....	42
iii. Mushaharka shaqaalaha hoose (local staff)	42
iv. Iyo dhammaan kharashaadka lagu wado safaaradda, qunsuliyadda guud, ergada.	42
v. Shaqaallaha hoose caymiskooda.....	42
c. Gunnada u dhaxaysa labo xil.....	42
i. Sida ku cad qodobka 18 ^{aad} ee sharciga Shaqada arrimaha dibadda wuxuu caddeynayaa in gunnadii u sii socon doonto labo bilood haddii dal kale loo beddelo, sidoo kale haddii gudaha lagu soo xareeyo waa in ay usii socotaa gunnadu labo bilood, iyadoo ay go'aan ka gaari karaan hoggaanka wasaaradda markay qiimeeyaan..	42
ii. Haddii dal kale loo beddelo oo uu ka dallaco darajadii uu ku joogay dalka hore waxaa u billaabanaaya xilka cusub, gunnada darajadaas iyadoo lala qiimaynayo dalka uu tegay halka uu kaga jiro darajooyinka safaaradda ee ku xusan xeer ra'isulwasaare xeer I/r 152 ee lifaaqa jaan-goynta tirada diblomaasiyiinta/ safaaradaha iyo ergooyinka ka hawl gala.	42
d. Diblomaasiga dalka lagu soo celiyo.....	42
i. Diblomaasiga soo dhamaystay muddadiisa shaqo ee xarunta dib loogu soo celiyo wuxuu yeelanyaa xuquuqda sharciga u waajibayay.	42
ii. Dalka laga soo celiyay tigidh uu dalkiisa hooyo ku yimaado (ticket one way).	42

iii. Hadii ay Reerkiisa la joogo tigidhada ay ku soo guuri lahaayeen reerka oo dhan.....	43
iv. Kharashkaadka sharciga arrimaha dibadda loogu qoondeeyay qodobkiisa 25 ^{aad} ee gunnada xamuulka dheeriga ah, farqadiisa 1 ^{aad} iyo 2 ^{aad} iyo shaxda ka hooseysa	43
v. Madaxda ergada ee loo soo beddelay Xarunta Wasaaradda ee kusii jeedda Dalkiisa hooyo si toos ah, wuxuu mudanyahay inuu ku safro tigidh darajada labaad (ticket business class).....	43
vi. Afada madaxa ergada waxay kula safrieysaa tigidh darajada labaad, marka ay la socoto oo ay safarkiisa ku wehliso Seygeeda. xubnaha kale ee qoyska waxay ku safrayaan tigidh darajada caadiga ah (economic class ticket). Madaxda ergada waxaa loola jeedaa; Danjire, Siihaye (charge'd affairs), Qunsul Guud.	43
vii. Diblomaasiyiinta kale si la mid ah haddii xarunta dib loogu soo celiyo waxay yeelanayaan tigidh soo socod ah (one-way ticket economic class) haddii ay la socoto affadiisa (Reerkiisa iyo caruurtiisa dhamaantood waxay yeelanayaan tigidh caadi ah (one-way ticket economic class).	43
viii. Waa in la siiyo muddada uu sharcigu siiyay, oo ah Waqti uu ku diyaar garoobo oo dalka uu degganaa kaga soo guuro, haddii uu waqti dheeraad ah u baahdo waa in waaxda ay khusayso iyo hoggaanka wasaaraddu isla eegaan.....	43
ix. Dalka marka uu kusoo noqdo xuquuqda sharcigu siiyay waxaa ugu horreeya in uu leeyahay gunno xileed 2 labo bilood ah.	43
x. Waa in la siiyaa dib u dejin isaga iyo reerkiisa, haddii uu shaqsi keliya yahayna waa in uu helo dib u dejin mudda kooban oo ilaa 3 bilood ah oo laga bixiyaa kharashka kirada guriga.	44
<i>Qodobka 35^{aad}: Hannaanka Xog-iswaydaarsiga Wasaaradda iyo Ergooyinka Dibadda.....</i>	44
<i>Qodobka 36^{aad}: Gunnada Huga Haybad-dhowrka (lebiska)</i>	46
<i>Qodobka 37^{aad}: Gunnada Martigelinta.....</i>	46
<i>Qodobka 38^{aad}: Howl-galinta Diblomaasiyiinta dib loogu soo celiyay xarunta Wasaaradda</i>	47
CUTUBKA SAGAALAAD: SABABAHA SHAQADA LAGU WAYI KARO IYO HAWLGABNIMADA KARTI-XUMO	48
<i>Qodobka 39^{aad}: Asbaabaha Lagu wayn karo Shaqada</i>	48

<i>Qodobka 40^{aad}: Hawl-gabnimo ku timaadda kart-xumo.....</i>	<i>50</i>
CUTUBKA TOBANAAD: XASAANADDA IYO MUDNAANTA.....	51
<i>Qodobka 41^{aad}: Xasaanadda iyo Mudnaanta Hay'adaha Caalamiga ah.....</i>	<i>51</i>
<i>Qodobka 42^{aad}: Xasaanadaha iyo Mudnaanta Safaaraddaha iyo Xafiisyada Qunsuliyadaha</i>	<i>55</i>
<i>Qodobka 43^{aad}: Ergooyinka Shisheeye ee Dalka Jooga Waxyaabaha laga rabo inay ilaaliyaan.....</i>	<i>57</i>
<i>Qodobka 44^{aad}: Xasaanadda iyo Mudnaanta Shaqaalaha.....</i>	<i>58</i>
<i>Qodobka 45^{aad}: Xasaanadda iyo Mudnaanta Khubarada.....</i>	<i>60</i>
<i>Qodobka 46^{aad}: Ka Dhaafista Canshuuraha.....</i>	<i>60</i>
<i>Qodobka 47^{aad}: Isgaarsiinta iyo Hantida</i>	<i>61</i>
<i>Qodobka 48^{aad}: Xaaladda sharciyadeed iyo Awoodda.....</i>	<i>62</i>
<i>Qodobka 49^{aad}: Gelitaanka, Deganaanshaha, iyo Bixitaanka.....</i>	<i>63</i>
<i>Qodobka 50^{aad}: Maamulka iyo Maaliyadda Ee Hay'adaha Caalamiga ah.....</i>	<i>63</i>
<i>Qodobka 51^{aad}: Sameynta Golaha Diblomaasiyiinta</i>	<i>64</i>
<i>Qodobka 52^{aad}: Dhaqangal.....</i>	<i>65</i>

CUTUBKA KOWAAD: QODOBBADA GUUD

Qodobaka 1^{aad}: Ujeeddada iyo Xeerka Loo Cuskaday

1. Ujeeddo: Xeer-nidaamiyahani wuxuu hagayaa dhammaan arrimaha la xiriira Shaqada Arrimaha Dibadda gaar ahaan:
 - a. Sal-u-dhigidda hawlaha rasmiga ah ee Wasaaradda, oo ay ku jiraan ilaalinta danaha qaranka, isku-dubaridka xiriirrada Caalamiga ah, iyo Matalaadda Soomaaliya ee dibadda.
 - b. Qeexidda sidii loo horumarin lahaa danaha siyaasadeed ee Qaranka, oo loo abuuri lahaa, loona xoojin lahaa iskaashiga iyo xiriirrada kala duwan oo ay Soomaaliya la yeelanayso dalalka iyo hay'addaha Caalamka.
 - c. Hab-raaca lagu oggolaanayo muwaadiniinta Soomaaliyeed in ay ku soo biiraan Wasaaradda Arrimaha Dibadda iyo Iskaashiga Caalamiga ah (WADIC).
 - d. Shuruudaha, xuquuqda, waajibaadka, darajooyinka, mudnaanta, iyo nidaamka hawl-gelinta diblomaasiyiinta iyo shaqaalaha kale ee Wasaaradda.
 - e. Xeerarka ku saabsan ergooyinka shisheeye iyo hay'adaha Caalamiga ah ee ka hawlgala gudaha Soomaaliya.
2. **XEERKA LOO CUSKADAY:** Xeerkan wuxuu ku salaysan yahay:
 - a. Sharciga Shaqada Arrimaha Dibadda (Sharci Lr. 112/2013) iyo Sharci Lr. 11 ee Shaqaalaha Rayidka
 - b. Xeerar, xeer-nidaamiyeyaal, axdiyo, iyo heshiisyo Caalami ah oo ay Soomaaliya saxiixday ama qeyb ka tahay.
 - c. Xeerarka Caalamiga ah sida Axdiga Vienna 1961 ee Xiriirka Diplomaasiyadda, Axdiga Vienna 1963 ee Xiriirka Qunsuliyadda, iyo qodobbada kale ee khuseeya.

3. **WAX-KA-BEDDEL:** Qodob kasta oo xeer-nidaamiyahan ku jira oo ka hor imaanaya axdiyada Caalamiga ah ama xeerarka, heshiisyada laba geesood ah oo Soomaaliya dhinac ka tahay, waxaa la raacayaa axdiga ama heshiiskaasi, qodobkii xeer-nidaamiyahanna “waa Waxba kama jiraan” (Null and Void) inta uu ka khilaafsan yahay qodobka Caalamiga ah.

CUTUBKA LABAAD: M[AS'UULIYADAHA WASAARADDA ARRIMAHA DIBADDA

Qodobka 2^{aad}: Siyaasadda Dibadda iyo Xiriirka Caalamiga ah

- a. Ilaalinta danaha siyaasadeed, dhaqan, dhaqaale, iyo Cilmiyeed, iyo abuurista xiriir wanaagsan oo iskaashi oo dhexmara Jamhuuriyadda Federaalka Soomaaliya iyo dalalka Caalamka.
- b. Dejinta mowqifyada siyaasadeed ee Jamhuuriyadda Federaalka Soomaaliya ee arrimaha gobolka iyo Caalamiga ah, iyo muujinta siyaasadda guud ee Qaranka fagaarayaasha Caalamiga ah.
- c. Dabagalka
- d. heer Caalami iyadoo lagu salaynayo danaha Qaranka Soomaaliya.
- e. Qabashada wada-hadallada iyo wada-xaajoodiyada la xiriira dhammaystirka heshiisyada lala galo dalalka kale iyadoo la ilaalinaya danaha Qaranka.
- f. Dhiirrigelinta wada-hadallada Caalamiga ah iyo xallinta khilaafaadka hab-nabadeed iyadoo loo adeegayo Nabadda, Amniga Caalamiga ah iyo horumarka dhaqaalaha.

Qodobka 3^{aad}: Arrimaha Diblomaasiyadda, Maamulka Ergooyinka, iyo Difaaca Danaha iyo Muwaadiniinta Soomaaliyeed ee Dibadda

- a. Abuurista iyo ilaalinta xiriirka diblomaasiyadeed ee dalalka Caalamka iyo ilaalinta danaha Jaaliyadaha Soomaaliyeed ee Qurba-joogta ah.
- b. Soo saarista warqadaha aqoonsiga ee wufuudda Jamhuuriyadda Federaalka Soomaaliya ee ka qaybgalaysa shirarka Caalamiga ah iyo dokumeentiyada ansixinta heshiisyada Caalamiga ah.
- c. Kormeerka Xafiisyada Diblomaasiyadda Soomaaliya iyo fududeynta hawlaha Ergooyinka iyadoo lala kaashanayo hay'adaha ay khuseyso.
- d. Diyaarinta iyo Cusboonaysiinta liiska diblomaasiyiinta shisheeye iyo shaqaalahooda ee dalka laga aqoonsan yahay.
- e. Kormeerka Ergooyinka Dibadda ku metela Jamhuuriyada Federaalka Soomaaliya Dalalka Caalamka iyo muhiimaddooda.
- f. Ilaalinta danaha Qaranka Soomaaliyeed, lagana shaqeeyo sidii loo difaaci lahaa Muwaadiniinteeda ku sugan Dalka Dibaddiisa, iyadoo loo marayo dariiq diblomaasiyadeed iyo Shuruucda Caalamiga ah.

Qodobka 4^{aad}: Iskaashiga iyo Isku-dubbaridka Hay'adaha Dawladda

- a. Isku dubbaridka sahmenta iyo horumarinta iskaashiga dhaqaale iyo farsamo ee dalalka saaxiibbada la ah Jamhuuriyadda Federaalka Soomaaliya.
- b. La-wadaagidda xogta muhiimka ah wasaaradaha iyo hay'addaha dowladda si loo sameeyo Go'aan midaysan oo ku saabsan arrimaha dibadda.
- c. Noqoshada marinka Rasmiga ah ee u dhexeeya hay'adaha Dowladda Jamhuuriyadda Federaalka Soomaaliya iyo Hay'adaha Shisheeye ee Gudaha iyo Dibadda.

Qodobka 5^{aad}: Heshiisyada Caalamiga ah iyo Wada-xaajoodyada

- a. Diyaarinta iyo ka-qayb-galka shirarka guddiyada labada dhinac iyo kuwa dhinacyo badan, iyo dhammeystirka heshiisyada iyo is-afgaradyada Caalamiga ah.
- b. Diyaarinta wada-xaajoodyada heshiisyada lala galayo dalalka kale iyadoo la ilaalinayo danaha Qaranka.
- c. Samaynta hab-raacyo lagu soo saarayo go'aannada Golaha Wasiirrada ee ku saabsan saxiixa iyo ansixinta heshiisyada Caalamiga ah, iyadoo la ilaalinayo dhaqan-gelintooda iyo fulintooda.
- d. Qaban-qaabinta isgaarsiinta, wada-hadallada iyo wada-xaajoodyada lagu soo gabagabeynayo dhammaan heshiisyada Caalamiga ah iyo is-afgaradyada ay dawladdu qorsheyneyso inay ku biirto, fulinta hannaan kasta oo sharci ah oo looga baahdo ku biirista heshiisyadaas, iyo xaqiijinta ansixinta, dhaqan-gelinta iyo ilaalinta heshiisyada saxiixan iyadoo lala kaashanayo hay'adaha ay khuseyso.

Qodobka 6^{aad}: Hab-maamuuska iyo Adeegyada Socdaalka

- a. Bixinta dalku-galka iyo adeegyada socdaalka ee madaxda iyo wufuudda shisheeye, shaqaalaha ergooyinka diblomaasiyadda iyo martida dalka timaadda.
- b. Fulinta hawlaha iyo hab-raacyada hab-maamuuska iyo bixinta fiisaha gelitaanka iyo socdaalka madaxda dawladda shisheeye, wufuudda Rasmiga ah, madaxda sare, martida Dawladda, xubnaha qoyskooda iyo, shaqaalaha ergada diblomaasiyadeed iyo xafiisyada Hay'adaha Caalamiga ah ee loo aqoonsan yahay dawladda, iyo kuwa ku tiirsan, iyadoo lala kaashanaysa hay'adda ay khuseyso.
- c. Qabashada iyo gudbinta Cabashooyinka la xiriiira Xafiisyada diblomaasiyadda iyo bixinta Xasaanadaha iyo mudnaanta diblomaasiyiinta shisheeye.

Qodobka 7^{aad}: Maamulka iyo Tayaynta Shaqaalaha

- a. Kormeerka iyo maamulka Machadka Diblomaasiyadda, diyaarinta barnaamijyada cilmiga ah iyo aqoonta shaqaalaha wasaaradda.
- b. Kormeerka Naadiga diblomaasiyiinta ee wasaaradda iyadoo la raacayo xeerarka iyo shuruucda Dalka.

Qodobka 8^{aad}: Dokumentiyada iyo Oggolaanshaha Shaqada Ajaanibta

- a. Xaqiijinta iyo tasdiiqinta dhammaan shahaadooyinka iyo warqadaha Rasmiga ah ee Wasaaradaha iyo Hay'adaha Dawladda ama Safaaradaha Soomaaliya ee dibadda.
- b. Oggolaanshaha iyo maamulka shaqada hay'adaha ajnabiga ah ee ka shaqeynaya Jamhuuriyadda Federaalka Soomaaliya.
- c. Kormeerka iyo nidaaminta hawl-galka dhammaan hay'adaha Caalamiga ah ee ajaanibta ah ee doonaya in ay ka shaqeeyaan Jamhuuriyadda Federaalka Soomaaliya, iyadoo la hubinayo in ay soo gudbiyeen faahfaahin ku saabsan shaqadooda iyo shaqaalahooda, islamarkaana ay heleen oggolaansho rasmi ah ka hor inta aysan hawlhooda billaabin.

Qodobka 9^{aad}: Socdaalka iyo Maamulka Diiwaangelinta

- a. Oggolaanshaha soo-saarista, cusboonaysiinta iyo baabi'inta baasaboorka diblomaasiga ah iyo shaqada, iyo haynta heshiisyada Caalamiga ah.
- b. Gudashada waajibaadka xoghayaha diiwaan-gelinta hawlaha madaniga ah isagoo u socdaalaya dalka dibaddiisa si waafaqsan xeerarka iyo shuruucda Caalamiga ah.

Qodobka 10^{aad}: Xudduudaha, Amniga, Xuquuqda Aadanaha iyo Arrimaha Caalamiga

- a. Isku dubbaridka arrimaha xuduudaha, socdaalka, amniga Qaranka, Xuquuqda-Aadanaha iyo Arrimaha cusub ee soo ifbaxaya, iyadoo lala kaashanayo Hay'adaha kale ee Dawladda.
- b. Nidaaminta sharciyada la xiriira magan-galyada Siyaasadeed.

Qodobka 11^{aad}: Mudnaanta iyo Deeqaha Dibadda

- a. Kala shaandhaynta mudnaanta iskaashiga Caalamiga ah iyo maamulka deeqaha dibadda iyadoo lala kaashanayo hay'adaha deeq-bixiyeyaasha ah.

Qodobka 12^{aad}: Guddiyada iyo Ururrada Saaxiibtinnimada

- a. Nidaaminta shuruucda lagu dhisayo Guddiyada Saaxiibtinnimada ama Ururrada Dalalka kale iyo bixinta shatiyada dhismahooda, iyadoo lagu saleynayo go'aan rasmi ah oo ka soo baxa hoggaanka Wasaaradda oo uu ugu horreeyo Wasiirka xilka haya.

Qodobka 13^{aad}: Wufuudda iyo Booqashooyinka Rasmiga ah

- a. Qaban-qaabinta iyo maaraynta booqashooyinka Rasmiga ah ee Boqorrada, Madaxda Dawladaha, mas'uuliyiinta heerarka sare iyo wufuudda shisheeye oo dalka imaanaya, iyadoo la raacayo hab-maamuuska diblomaasiyadeed iyo shuruucda Caalamiga ah.
- b. Diridda wufuud rasmi ah iyo shaqaale ka socda wasaaradaha iyo hay'adaha dowladda si ay uga qaybgalaan shirarka Caalamiga ah.
- c. Dejinta tirada iyo heerarka wufuudda Rasmiga ah iyo shaqaalaha ka socda Wasaaradaha iyo hay'adaha dawladda ee loo dirayo ka-qaybgalka shirarka heer-

gobol iyo heer- Caalami, iyadoo la waafajinayo danaha Qaranka, miisaaniyadda la heli karo, iyo baahida shirarkaasi iyo muhiimadda ay Dalka u leeyihiin.

Qodobka 14^{aad}: Ilaalinta Heshiisyada

- a. Ilaalinta iyo haynta dhammaan heshiisyada Caalamiga ah ee Jamhuuriyadda Federaalka Soomaaliya ay gashay.

CUTUBKA SADDEXAAD: KA-MID-NOQOSHADA IYO SHURUUDAHA DIBLOMAASIYIINTA

Qodobka 15^{aad}: Ka-mid-noqoshada Shaqaalaha, Diplomaasiyiinta Wasaaradda

Muwaadinka Soomaaliyeed ee doonaya in uu ka mid noqdo shaqaalaha, /dibloomaasiyiinta Wasaaradda Arrimaha Dibadda Iyo Iskaashiga Caalamiga ah waa in la waafajiyaa (qodobka 3^{aad} ee Sharciga Shaqadda arrimaha dibadda) xarfaha uu ka koobanyahay oo dhan sida, (a b, c, d, e, f, g, h, i,) waxaa si gaar ah loo xeeriyay qodobbadan;

- a. Waa in la waafajiyaa nidaamka shaqaalaysiinta sharciga arrimaha dibadda iyo kan shaqaalaha rayidka dawladda.
- b. Waa in shaqaale ama diplomaasi kasta oo la shaqaalaysiinaya uu maraa hab-raaca amni ee ay dowladdu u dajisay sida NISA iyo in uu haysto warqadda danbi-la'aanta ee C.I.D, sidoo kale uu keenaa sedex qof oo dammiin ah.
- c. Haddii diplomaasi laqaadanayo waa in imtixaan lagaga qaadaa machadka diplomaasiyadda ee wasaaradda, iyadoo laga hubinayo luqadaha sharcigu xaddidayo oo ah (carabiga, ingiriis iyo faransiis) mid ka mid ah waa inuu qori karo kuna hadli karo, sidoo kale haddii uu yahay xirfadle ama shaqaalaha hoose waa in ay imtixaan ka qaadaan hay'adaha ku shaqada leh si looga qaado imtixaan la xariira xirfaddiisa.

- d. Waa in dhimirkiisu ka fayowyahay xanuunnada maskaxda ku dhaca kana bed-qaba, jir ahaan qaab-dhismeedkiisu Caafimaad qabo,
- e. qofka diblomaasiga ah ma guursan karo qof ajnabi ah, sidoo kalana looma qaadan karo shaqaale haddii uu yahay lammaanaha isqaba mid kamid ah ajnibi.
- f. Qofka shaqaale diblomaasi ahaan ay u qaadanayso wasaaraddu waa ineysan da'diisu ka yarayn inta ay sharuucda kale ee shaqaalaha dawladdu tilmaymayso.
- g. Diblomaasiyiinta cusub ee ku soo biiraya wasaaradda iyo ergada dibadda loo dirayo, waa in ay ku hor dhaartaan Wasiirka Wasaaradda iyadoo lagu dhaarinayo in ay dalka, dadka, diinta ay daacad u yihiin, shuruucda iyo xeerarka Wasaaraddana u hogaansamayaan.

Qodobka 16^{aad}: Shuruudaha diblomaasiga dibadda loo dirayo

Sida ku cad sharciga Shaqadda arrimaha dibadda qodobkiisa 4^{aad}, diblomaasiga dibadda loo diraayo waa inuu marka hore buuxiyaa shuruudaha ka mid noqoshada shaqaalaha Wasaaradda ee ku xusan qodobka 3^{aad} ee xarfaha “A ilaa I” waxaana la xeeriyay qodobadaan soo socoda.

1. Qodobka 4^{aad}, xarfka 2^{aad} ee sharciga shaqada arrimaha dibadda, wuxuu tilmaamayaa qofka shaqaalaha noqonaya ee dibadda loo dirayaa waa inuu ugu yaraan 2(laba sano) xarunta ka shaqeeyaa shaqaalaysiintiisa kaddib, waxaana lagu qiimayn doonaa dallacaaddiisa, sanadaha la xisaabinayaa kuma jiri doonaan fasax dheer iyo fasax waxbarasho.
2. Danjirayaasha magacaabida Siyaasadeed ku yimaada (political appointees) waa inay sadex (3) bil xarunta Wasaaradda ka hawl-galaan, si ay u bartaan shaqada wasaaradda iyo waaxyaheeda, qaataanna tababarka machadka diblomaasiga ah. xilalka iyo waajibaadka laga rabo iyo inay helaan macluumaad siyaasadeed, dhaqan iyo dhaqaale ee dalka loo magacaabay.

3. Shakhsiga xilka faqrada labaad ku xusan ee loo magacaabay (danjire magacaabid siyaasadeed) waa inuu xilal sare oo dawladeed hore usoo qabtay, sida wasiir ama taliyeyaal ciidan, iyo guddoomiye-yaal gobol, waana inuu buuxiyay qodobka 3^{aad} ee sharciga shaqada arrimaha dibadda “A ilaa I”.

CUTUBKA AFARAAD: MUDDADA IYO XILLIGA SHAQADA DIBADDA

Qodobka 17^{aad}: Muddo-Xileedka Shaqada Dibadda

1. Dبلوماasiga ka shaqeeya safaaradda, ergo, qunsuliyadda guud, sida uu qabo sharciga shaqada arrimaha dibadda qodobakiisa 39^{aad} lagama beddeli karo goobta shaqada, isagoo aan ka shaqayn ugu yaraan laba sannadood, laga soo billabo maalinta uu shaqada la wareegay, haddii uusan qodobbadan soo socda ku dhicin:
 - a. Haddii aan dan-guud darteed loogu baahan oo xarunta dib loogu soo celin.
 - b. Qaladaad sharci oo ka hor imanaya shaqada uu qaranka u hayana uusan ku kicin.
 - c. Goobtiisa shaqada oo laga waayo 2 bilood oo xiriir ah fasax la'aan, ama 3 bilood oo aan xiriir ahayn, balse waa in madaxa ergadu bil walba warbixin ay ka soo diraan iyo haddii uu xanuun jirin, sarkaalkana ogaysiin la siiyay.
2. Waxaa la xeeriyay in loo kala qaybiyo sidan soo socota.
 - a. Danjire/ ama madaxa ergada oo noqon kara qunsul guud.

Wuxuu goobtiisa shaqo joogi kara (hal dal) afar sano, marka uu dhamaysto waxaa loo baddalayaa dal kale ama xarunta, kumana maqnaan karo dalka dibiddiisa muddo kabbadan 8 sano oo xariir ah sida uu qabo sharciga shaqada arrimaha dibadda qodobka 39^{aad}, kaddibna uu ugu yaraan xarunta wuxuu ka shaqaynayaa muddo labo sano ah.

- b. Lataliye-yaal iyo Xoghaye-yaal iyo U-qaybsanayaal
- goobtiisa shaqo wuxuu joogi karaa (hal dal) 4(afar sano, marka uu dhammaystane waxaa loo baddali karaa dal kale ama xarunta, kumana maqnaan karo dalka dibaddiisa wax ka

badan 8 (sidded sanadood) oo xariir ah, xarunta wasaaradda wuxuu ka shaqaynayaa ugu yaraan labo sano oo xiriir ah, kaddib ayaa dal kale loo beddeli karaa.

CUTUBKA SHANAAD: WAAJIBAADKA SARAAKIISHA DIBLOOMAASIYIINTA

Qodobka 18^{aad}: Howlaha Saraakiisha Diblomaasiyiinta

Madaxa ergada oo ahaan kara danjire, siihaye, qunsul guud, waa inuu fuliyaa hawlaha uu u-xilsaaranyahay si waafaqsan shuruucda dalka wuxuuna si gaar ah mas'uul uga yahay, safaaradda, ergada, qunsuliyadda guud, kormeerka iyo isku xirka dhammaan hawl-wadeennada, isagoo ku ilaalinya sarkaal walba waajibaadkii dawladdu u soo xil saartay in uu u gudanayo si habsami-leh.

1. Inay dalkooda ku metelaan Dalka ay ka hawl-galaan iyagoo raacaya xeerarka Caalamiga ah.
2. Inay ilaaliyaan danaha Dalkooda iyo Dadkoodu ku leeyahiin dalkaas dhinac kasta.
3. Inuusan ka maqnaan karin goobtiisa shaqo 2(laba bilood) oo xiriir ah, ama 3 (saddex bilood) oo aan xiriir ahayn fasax la'aan ama xanuun lagu ogyahay.
4. Inay warbixinno joogta ah oo la xiriira siyaasadda, dhaqaalaha, dhaqanka, amniga iyo cilmiga ka soo diraan dalka ay joogaan si waafaqsan shuruucda Caalamiga ah, si dijital ah iyagoo raacaya hab-raaca u degsan xarunta dhexe ee Wasaaradda dhinaca warbixinnada.
5. Inay horumariyaan xiriirka saaxiibtinimo ee dhinac walba leh oo ka dhaxeeya dalkooda iyo dalalka ay joogaan iyo kuwa ay wakiilka ka yahiin.
6. Inay u soo saaraan baasaboorrada iyo dokumeentiyada kale ee ay u baahanyahiin muwaadiniinta ku nool dalka safaaraddu ka-hawl-gasho iyo dalalka ay wakiilka ka yahiin (ma degganyaasha ka yahiin).

Qodobka 19^{aad}: Waajibaadka Danjiraha

1. Wuxuu wakiil uga yahay Jamhuuriyada Federaalka Soomaaliya dalka uu joogo iyo kuwa uu wakiilka ka yahay (non-resident ambassador) adkaynta iyo horumarinta xiriirka diblomaasiyadeed si waafaqsan shuruucda Caalamiga ah.
2. Wuxuu madax u yahay dhammaan hawladeennada safaaradda ama ergada, ha ahaadeen kuwa wasaaradda arrimaha dibadda iyo u qaybsanayaasha hay'adaha kale isagoo raacaya xeerarka iyo shuruucda u degsan dalka Soomaaliya.
3. La-xaajoodka guud iyo daba-galka dhaqan-gelinta heshiisyada dhexmara J F S ee uu metelo iyo dawladda uu la joogo iyo kuwa uu wakiilka ka yahay isagoo u soo gudbinaya waaxda uu hoostago dabagalna ku sameeyaa (heshiisyada sharci iyo is-af-garad (legal agreements and m.o.u)
Kobcinta xiriirka saaxiibtinimo ee jamhuuriyadda Federaalka Soomaaliya iyo dawladda uu la joogo iyo dalalka uu u xilsaaranyahay ee dhinacyada dhaqaalaha, dhaqanka iyo xiriirka-cilmiga ah si waafaqsan danaha Qaranka iyo axdiga vienna 1961 ee xiriirka diblomaasiyadda,
4. U-kuurgelidda sida lagu hor marin karo wax-wada qabsiga iyo wax-is-dhaafsigu labada dawladdood ee arrimaha ganacsiga, isagoo wixii xog ah ee arrintaas ku saabsan usoo gudbinaya waaxda uu ka tirsanyahay iyo xarunta dhexe ee wasaaradda iyo guud ahaan dawladda J F S hay'addaha ay khusayso.
5. Wuxuu mas'uul ka yahay dhammaan hantida Qaranka ee guurta iyo ma-guurtada ah ee safaaradda ama ergadu ku leedahay dalka uu ku metelo J. F. S.
6. Danjiruhu wuxuu xarunta dhexe ee Wasaaradda gaar ahaan waaxda uu hoos yimaado u soo gudbinayaa warbixin gaar ah (qarsoon) haddii uu diblomaasigu ku kaco fal anshax-xumo ah oo waxyeellaynaya sumcadda safaaradda ama faldembiyeed dhaawacaya xiriirka labada dal, sidoo kale hoos u dhigaya maqaamka Qaranka.

7. Xilliyada uu fasaxa galayo waa inuu danjiruhu warqad soo diraa, marka loo oggalaadana waa inuu ogaysiis soo siiyaa waaxda uu hoos yimaado kuna xusaa siihayaha shaqada sii wadaya.
8. Kulammada shaqo ee uu galo Danjiraha waa inuu la-soo wadaagaa Xarunta.

Qodobka 20^{aad}: Siihayaha Magacaaban Iyo Kan Waqtiga Cayiman

- 1- Siihayaha magacaaban (Charge D' Affairs En Titre) waxaa magacaaba Wasiirka Wasaaradda Arrimaha dibadda iyo Iskaashiga Caalamiga ah, waxaana warqadaha aqoonsiga siihayennimada ka guddooma Wasiirka Wasaaradda Arrimaha Dibadda Dalka loo magacaabay, siihayahan waxaa sida badan loo magacaabaa marka labada dal xiriirkoodu uusan wanaagsanayn, hooseeyo ama bilow yahay, wuxuuna sii qabanayaa shaqada uu danjire qaban lahaa. Ama marku isbaddal jiro.
- 2- Siihayaha waqtiga Cayiman (charge d' affairs a,t) Marka Danjiraha goobta shaqada uu ka maqanyahay waxaa xilka sii haynaya lataliyaha siyaasadda oo noqonaya siihaye waqtiga cayiman haddii uu lataliyaha maqanyahay waxaa xilka qabanaya sarkaalka ku xiga xaga darajada. Shuruudaha laga doonayo qofka noqonaya siihayaha magacaaban waa sidan soo socota;
 - a. Waa in uu noqdaa qof buuxiya shuruudaha ku qoran sharciga shaqada arrimaha dibadda qodobkiisa 3^{aad} farqadahiisa "A ilaa I".
 - b. Waa in uu noqdaa qof Wasaaradda ka shaqaynayay ugu yaraan toddoba sano oo leh khibrad ku filan.
 - c. Waa in uu noqdaa qof xilalkan loo magacaabay kuna soo shaqeeyay, xogahayejooqto, agaasime-guud, agaasime iyo lataliye.
 - d. Waa in uu noqdaa qof ku hadli kara, qorina kara luqadaha sharciga shaqada arrimaha dibaddu mid ka mid ah.

- e. Waa in uu noqdaa qof wadaniyadda soomaaliniimadu ku dheertahay.
- f. Waa in uu 45 maalmood oo tababar ah galaa machadka diblomaasiga si uu u barto dalka loo magacaabay arrimihiisa siyaasadeed, dhaqan-dhaqaale iyo bulsho.

A-Siihayaha waqtiga cayiman wuxuu yimaadaa marka danjire Xarunta lagu xareeyo ama fasax galo sidoo kale shaqo u baxo, qofkaasna wuxuu noqonayaa lataliyaha 1^{aad} ku-xigeenka madaxa ergada, hadduu maqanyahana waxaa qabanaya qofka darajo ahaan ku soo xiga saraakiisha diblomaasiyiinta ee jooga xarunta ergada.

Qodobka 21^{aad}: Waajibaadka Lataliyaha Koowaad

1. Iyadoo laysla akhrinayo qodobbada sharciga Shaqada arrimaha dibadda ee 5^{aad} iyo 8^{aad} oo ka hadlaya hawlaha ay qabanayaan saraakiisha diblomaasiyiintu, sidoo kale la xeerinayo xeer Ra'isulwasaare ee qaraarka dhamaystirka dhaqan-gelinta sharciga shaqada arrimaha dibadda.
2. Waajibaadka La-Taliye Koowaad waxaa lagu sheegay Qodobka 5^{aad} ee Sharciga Arrimaha dibadda Farqadiisa Labaad ee 1^{aad} ilaa 4^{aad} iyadoo lagu faahfaahiyay in uu u xilsaaran yahay Kuxigeenka Danjiraha ama madaxa Ergada iyo sidoo kale in uu kala shaqeeyo Arrimaha Siyaasadda iyo Amniga. Sidaas darteed, iyadoo la tixraacayo qodobbada kor ku xusan, waxaa si rasmi ah loo qeexayaa waajibaadka lataliyaha koowaad sida soo socota:
 - a. Waa kuxigeenka danjiraha xagga mas'uuliyadda Safaaradda ama Ergada, waxaana marka uu danjiruhu maqanyahay uu qabanyaa dhammaan xilalkiisa iyo shaqooyinkiisa, isagoo noqonaya Siihaye (Charge d' affairs a.i).
 - b. Si Gaar ah ayuu ugu xil saaran yahay xuuraansiga iyo ka shaqaynta arrimaha Siyaasadda Dalka uu joogo Abuuridda iyo horumarinta xiriirka labada Dal.

- c. Wuxuu Joogteynayaa warbixinnada Cilaaqaadka Siyaasadeed, Dhaqan-dhaqaale iyo iskaashi oo u-dhaxeeya Soomaaliya iyo dawladdaha ay Safaaraddu wakiilka ka tahay (Non-resident Embassies) oo aysan xafiis uga furnayn Soomaaliya.
- d. Waa in uu kala taliyaa danjiraha arrimaha xeerarka diblomaasiyadda, dhaqanka, dhaqaalaha, heshiisyada iyo sharciyada Caalamiga ah.

Qodob 22^{aad}: Waajibaadka Lataliyaha Labaad

1. Wuxuu ka shaqaynayaa arrimaha qunsuliyadda ee Safaaradda halka aan Qunsuliyad guud ka furnayn, isaga oo qabanaya shaqada arrimaha Qunsuliyadda ee safaaradda uu ka tirsanyahay, sidoo kale Dalkii Qunsuliyad guud ay ka furantahay mayeelan doono lataliye 2aad maadaama Qunsuliyadda guud ay u xilsaarrantahay shaqadaas, waxaana loo wareejin doonaa booska lataliyaha 2aad ee Qunsuliyadda guud xoghayaha 1aad.
2. Shaqooyinka uu qabanayo waa arrimahan soo socda:
 - a. Si dhaw ayuu ula soconayaa ka-warqabka jaaliyadda Soomaaliyeed ee deggan Dalka uu joogo arrimahooda sharci, xaaladahooda iyo degganaanshahooda.
 - b. Wuxuu shaqada si gaar ah ugu kormeerayaa unugga ka shaqaynaya arrimaha qunsuliyadda ee uu ugu horreeyo xoghayaha koowaad iyo dadka ka sii hooseeya.
 - c. Ilaalinta danaha dalka J. F. S. iyo dadkeedu ku leeyihiin dalka ay joogaan ha ahaato mid shaqsiyadeed iyo mid hay'adeed, inta uu xaddidayo sharciga Caalamiga ah.
 - d. Bixinta baasaboorrada, Dokumentiga Arrimaha Madaniga ah safarka iyo cusboonaysiinta ay u baahanyihiin muwaadiniinta Soomaaliyeed iyo bixinta dal-ku-galka (visa) ama dokumeentiga la siiyo dadka doonaya in ay u socdaalan Soomaaliya (gohome) sharciyaynta dokumeentiga Soomaaliga ah (tasdiiqin).
 - e. Dhawrista danaha muwaadiniinta Soomaaliyeed, mid shaqsi iyo mid hay'adeed marka ay timaado geeri iyo dhaxal gudaha dalka martida loo yahay si waafaqsan shuruucda iyo xeerarka dalkaas.

- f. Taakulaynta da'yarta iyo naafada Somaaliyeed, gaar ahaan haddii shaqsiyaadkaasi ay dammaanad daryeel u baahanyihiin, iyadoo la dhawrayo xuduudda uu u-oggol-yahay shuruucda iyo xeerarka dalka martida loo yahay iyo soo dhawaynta mas'uuliyiinta Qaranka.
- g. Matalaadda ama suurto-gelinta cid matasha dadka Soomaaliyeed ee laga doonayo maxkamadaha ama hay'ad kale oo ka tirsan dalka martida loo yahay iyadoo la dhawrayo shuruucda iyo xeerarka dalkaas, si loo badbaadiyo danaha muwaadiniinta Soomaaliyeed ee ay u suurtageliwayday in ay iyagu waqtigaas difaacdaan xuquuqdooda ama qareen qabsadaan.
- h. Xaq u lahaanshaha kormeeridda iyo baaritaanka maraakiibta iyo dayuuradaha ku diiwan gashan magaca Soomaaliya iyo shaqaalahooda sida uu qabo sharciga Soomaaliya ee khuseeya arrimahaas
- i. Caawinaadda maraakiibta iyo dayuuradaha lagu xusay tirsiga 8^{aad} ee qodobkaan iyo shaqaalahooda, hubsashada qoraalka safarkooda iyo warqadaha maraakiibta, shaabadeynta waraaqaha markabka iyo baaritaan hadii ay is qabtaan saraakiisha iyo badmaaxyada sida uu qabo sharciga Soomaaliya iyadoo la xurmaynayo shuruucda iyo xeerarka Dalka martida loo yahay.

Qodobka 23^{aad}: Waajibaadka Xoghayaha Kowaad

Wuxuu kala shaqaynayaa lataliyaha labaad ama qunsulka guud arrimaha soo socda;

1. Bixinta, Cusboonaysiinta Baasaboorrada, Dokumentiga dhoofitaanka, dal-ku-galka (Visa) sharciyeynta(Tasdiiqinta) dokumeentiga iyo hawlaha madaniga ah ee Dadka Soomaaliyeed.
2. Diiwaangelinta iyo tira-koobka jaaliyadda soomaaliyeed ee ku nool dalka ay safaaraddu ka furantahay iyo daryeelkooda. Sidoo kale ku gacansiinta in ay sameystaan guddiyo sharciyaysan oo Safaaraddu ogtahay si waafaqsan Dalka martida loo yahay shuruucdiisa iyo xeerarka qurba-joogta soomaaliyeed.

3. Abaabulka barnaamijyada iyo soo bandhigista fanka, hiddaha iyo dhaqanka, isboortiga iyo Cilmiga teknoolajiyadda ee Soomaaliya iyo is-dhaafsigu inta kor lagu soo sheegay ee labada dal.
4. La socodka horumarka iyo waxbarashada ardayda Soomaaliyeed iyo kala shaqaynta in ay sameystaan guddiyo iyo dallado ku haga danahooda waxbarasho ee ay dalka u joogaan, uuna korjoogteeyo doorashooyinkooda si waafaqsan xeerarka ay dhigteen iyo guud ahaan gacansiintooda.
5. Wuxuu danjiraha kala shaqaynayaa kor u qaaddida arrimaha ganacsiga iyo dhaqaalaha ee ka dhaxeeya labada dawladood.

Qodobka 24^{aad}: Waajibaadka Xoghayha Labaad

Waxaa la xeeriyay sida uu qabo sharciga shaqada arrimaha dibadda qodobkiisa 5^{aad} faqradiisa 4^{aad},

1. Inuu ka shaqeeyo tirakoobka, diiwaangelinta iyo xannaanada dhammaan hantida Guurtada iyo maguurtada ah ee dawladda u taal xafiiska safaaradda, ergada, guriga Danjiraha, Qunsulka guud iyo Guryaha Xubnaha kale ee diblomaasiyiintu deggan yihiin oo ay dawladdu bixiso kiradooda qalabkana ay leedahay.
2. Wuxuu maamulayaa Xisaabaadka lacagta ee Safaaradda ama ergada, iyo qunsuliyadda guud, bixinta kharashaadka iyo xisaab-celinta bil walba si waafaqsan hannaanka maaliyada ee wasaaradda maaliyadda ee Jamhuuriyada Federaalka Soomaaliya. isagoo wixii lacag bixin ah la saxiixaya danjiraha ama ciddii markaas mas'uul ka ah safaaradda, ergada ama qunsuliyadda guud.
3. Kormeerka iyo la socodka hawsha shaqaalaha aan joogtada ahayn (local staff) ee ka shaqaynaya safaaradda, ergada, Qunsuliyadda guud, isagoo si gaar ah isha ugu haynaya diiwaan-galintooda, Caymiskooda, fasaxyadooda, warbixintooda iyo marka ay shaqadu ka dhamaato xuquuq-siintooda.

Qodobka 25^{aad}: Waajibaadka Xoghayha 3^{aad}

Iyadoo la cuskanayo Xeer-Ra'isulwasaare **xeer Lr 152**, waxaa la xeeriyay waajibaadka Xoghayaha 3^{aad}, Sidoo kale marka laysla akhriyo Qodobka 5^{aad} iyo Qodobka 8^{aad} Ee sharciga Shaqada arrimaha dibadda oo ka hadlaya xoghayeyaasha kuma uusan xirin (Kuma-Gaar-yeelin) Xoghaye 1^{aad} iyo Xoghaye 2^{aad}, sidoo kale xoghayaha 3^{aad} waxaa loo magaacabi karaa kaliya Safaaradaha u diiwaan gashan A.

Waajibaadka xoghaye 3^{aad} wuxuu noqonayaa sida soo socota:

1. Ilaalinta iyo isku dubbaridka muwaadiniinta dalbanaya baasaboorka Soomaaliga ah isagoo la shaqaynaya unugga qunsuliyadda oo uu ugu horreeyo qofka markaas ku magacaaban arrimaha Qunsuliyadda.
2. Ka caawinta xoghayaha 2^{aad} arrimaha maaliyadda iyo hawlaha kale haddii loo baahdo.
3. Haddii uu fasax galo xoghayaha 2^{aad} isaga ayaa shaqadii maamulka iyo maaliyadda sii wadaya ilaa uu ka soo noqonayo waana inuu la-ogaadaa qunsulka.
4. Inuu kala shaqeeyo arrimaha dhaqanka iyo waxbarashada xoghayha 1^{aad} ka war-qabka iyo isku-dubarididda shirarkooda si waaafaqsan xeerarka Caalamiga ah.

Qodob 26^{aad}: Waajibaadka U-qaybsanaha Ganacsiga

Isla qodobka 5^{aad} sharciga Shaqada arrimaha dibadda, faqradiisa 5^{aad} ee waajibaadka U-qeybsanaha arrimaha ganacsiga (commercial attache) waxaa la xeeriyay sidan soo socota.

Waa in shahaadadiisa jaamacadeed noqotaa Ganacsiga Caalamiga ah, dhaqaalaha ama wax la mid ah, tababar ganacsi waa inuu ka qaataa Machadka diblomaasiga ee Wasaaaradda Arrimaha Dibadda mudo 45 maalmood ah.

1. Waa in lagu saleeyaa xaaladda ganacsi ee ka dhaxaysa labada dal Soomaaliya iyo Dalka loo dirayo
2. Wuxuu si gaar ah masuul uga yahay hawlaha ganacsiga ee Soomaaliya kala dhexeeya Dalka uu joogo, isagoo ku dhaqmaya shuruucda Caalamiga ah.
3. Mas'uulka ugu sarreeya ee Safaaradda ama ergada ayuu warbixin joogta ah siinayaa.
4. Wuxuu ka shaqaynayaa iib-genyta iyo suuq u raadinta wax-soo saarka Dalka isagoo ku dadaalaya in uu kor u qaado xiriirka Ganacsatada Soomaaliyeed ee wax dhoofisa iyo Ganacsatada Dalka u joogo.
5. Wuxuu u-xil-saaranyahay horumarinta iskaashiga dhaqaalaha iyo Ganacsiga si waafaqsan axdiga **Vienna ee xiriirka Qunsuliyadaha 1963**.
6. Wuxuu kala shaqaynayaa howlaha ganacsi Waaxyaha ka shaqeeya arrimaha dhaqaalaha ee wasaaraadda arrimaha dibadda.

Qodob 27^{aad}: Waajibaadka U-qaybsanaha Arrimaha Dhaqanka (Cultural Attache)

Iyadoo laga duulayo qodobka 5^{aad} ee sharciga Shaqada arrimaha dibadda faqrada 6^{aad} ee ka hadlaysa waajibaadka U-qaybsanaha arrimaha dhaqanka waxaa la xeeriyay sidan soo socota:

1. Mas'uulka ugu sarreeya Safaaradda ama ergada ayuu warbixin joogta ah siinayaa.
2. U-qaybasanaha dhaqanku wuxuu ka shaqayn doonaa meeshii aan looga marmayn arrimaha la-xariiro dhaqanka iyo waxbarashada.
3. Wuxuu si toos ah mas'uul uga yahay Ardayda Soomaaliyeed ee wax ka barata dalka uu joogo, isagoo xoogga saaraya arrimahooda waxbarashada.
4. Hagaajinta xidhiidhka dhaqan iyo waxbarasho ee Soomaaliya iyo Dalka uu joogo.

Qodobka 28^{aad}: Waajibaadka Qunsulka Guud

Qunsulka guud waa madaxa ugu sarreeya Qunsuliyadda guud isagaa uga mas'uul ah dawladda Jamhuuriyadda Federaalka Soomaaliya. Wuxuu maamulayaa shaqada Qunsuliyadda oo dhan:

1. Waxaa hoos imaanaya dhammaan saraakiisha ka shaqaysa arrimaha qunsuliyadda
2. Wuxuu mas'uul ka yahay dhammaan hantida Qaranka guurto iyo maguurtada ee qunsuliyadda guud.
3. Qunsulka guud wuxuu xarunta dhexe ee wasaaradda gaar ahaan waaxda uu hoos yimaado u soo gudbinayaa warbixin gaar ah (qarsoon) haddii diblomaasigu ku kaco fal anshax xumo ah oo wax-yeellaynaya sumcadda Qunsuliyadda ama fal dembiyeed dhaawacaya xiriirka labada Dal, sidoo kale hoos u dhigaya Maqaamka Qaranka. Sarkaalkana wuxuu ka siinayaa ogaysiin.
4. Ilaalinta danaha Jamhuuriyada Federaalka Soomaaliya iyo dadkeedu ku leeyahiin Dalka ay joogaan ha ahaato mid shaqsiyadeed iyo mid hay'adeed inta uu xaddidayo sharciga Caalamiga ah.
5. Bixinta baasaboorrada, documeentiga safarka iyo cusboonaysiinta ay u baahanyahiin muwaadiniinta Soomaaliyeed iyo bixinta dal-ku-galka (visa) ama dokumeentiga la siiyo dadka doonaya in ay u socdaalan Soomaaliya (Go home) iyo dhamman dokumeentiga ubaahan tasdiiqin (caddayn).
6. Matalaadda ama suurto-galinta cid matasha dadka Soomaaliyeed ee laga doonayo Maxkamad ama hay'ad kale oo ka tirsan dalka martida loo yahay iyadoo la dhawrayo shuruucda iyo xeerarka dalkaas, si loo badbaadiyo danaha muwaadiniinta Soomaaliyeed ee ay u-suurtageeliwaydo in ay iyagu waqtigaas difaacdaan xuquuqdoodaa.
7. Soo gudbinta dokumeentiga shuruucda iyo xeerarka gaarka ah (juridical and extra juridical) si laysu barbardhigo Qawaaniinta Maxkamadaha Soomaaliya iyo kuwa

Caalamiga ah, haddii aysan jirin heshiis Calami ah oo u dhigma shuruucda iyo xeerarka dalka martida loo yahay,

8. Xaq-u-lahaanshaha kormeeridda iyo baaritaanka maraakiibta iyo dayuuradaha ka diiwan gashan Soomaaliya iyo shaqaalahooda sida uu qabo sharciga Soomaaliya ee khuseeya arrimahaas.
9. Caawinaadda maraakiibta iyo dayuuradaha lagu xusay tirsiga 8^{aad} ee qodobkaan iyo shaqaalahooda, hubsashada qoraalka Safarkooda iyo warqadaha Maraakiibta, shaabadeynta waraaqaha Markabka iyo baaritaan haddii ay is-qabtaan saraakiisha iyo badmaaxyada sida uu qabo sharciga Soomaaliya iyadoo la xurmaynayo shuruucda iyo xeerarka Dalka Martida loo yahay.

10-Fulinta hawl kasta oo ay u wakiilato dawladdu oo aan ka hor imanayn shuruucda iyo xeerarka dalka martida loo yahay ama waafaqsan axdiga vienna ee xiriirka Qunsuliyadaha ee 1963 qodobkiisa 5^{aad}.

CUTUBKA LIXAAD: DARAJOOYINKA, KALA SARRAYNTA, IYO MAAMULKA GUDAHA

Qodoba 29^{aad}: Darajooyinka Gudaha iyo Muddada Xil Kale Lagu Gaaro

Iyadoo la cuskanayo sharciga shaqada arrimaha dibadda (sharci lr.112/2013 lagana ambaqaadayo qodobka 3^{aad} ee ka mid noqoshada shaqaalaha Wasaaradda iyo qodobka 46^{aad} ee awoodda nidaam dejinta waxaa la xeeriyay in shaqaalaha, diplomaasinta Wasaaradda (xarunta) loo kala qaybiyo labo qaybood, (Diplomaasiyiin iyo Maamul)

- A. **Qaybta Siyaasadda** waa kuwa si toos ah uga qayb qaata siyaasadda, iyo xiriirka Caalamiga ah ee Wasaaradda, isla markaana loo habeeyey darajooyin diplomaasiyadeed iyo xilal Siyaasadeed.

- B. **Qaybta Maamulka** waa kuwa ka howl-gala maamulka gudaha ee Wasaaradda, oo leh darajooyin iyo xilal taageera shaqada, hab-maamuuska, maaliyadeed, Qurbojoogta, qorsheyn, iyo amni.

1. **Diblomaasiyiin**

Darajooyinka diplomaasiyiintu waa sidan waxayna ka bilaabmayaana Sarkaal. isagoo ku soo gelaya Wasaaradda qodobka 15^{aad} ee ka mid noqoashada Wasaaradda faqradihiisa oo dhan.

- a. **Sarkaal:** diplomaasiga la qaadanayaa wuxuu ku soo gelayaa U-qaybsane (**attache**) 2 labo sano marka uu joogo imtixaan ayuu marayaa, kaas oo uu diyaarinayo machadka diplomaasiga iyadoo lagu kala qaadanayo hadba sida imtixaanka loogu kala horreeyo dadka ka gudba ayaa u dallacaya xoghaye 3^{aad}, fasax dheer iyo fasax waxbarasho loo xisaabin maayo marka uu dallacayo, haddii ay dhacaanna sanad kaddib ayay isu diyaarinayaan imtixaanka, waana inuu maro oo laga hubiyaa (qodobka 3^{aad} ee Sharciga Shaqada arrimaha dibadda) xarfahiisa“ A ilaa I ”
- b. **Madax unug:** darajadiisu waa xoghaye 3^{aad} marka uu 2 (labo sano) joogo ayuu marayaa imtixaan, kaas oo uu diyaarinayo machadka diplomaasiga haddii uu ka gudbana xoghaye 2^{aad} ayuu u-dallacayaa, fasax dheer iyo fasax waxbarasho loo xisaabin maayo marka uu dallacayo, haddii uu dhacana sanad kaddib ayuu isu diyaarinayaa imtixaanka.
- c. **Madax-laana:** darajadiisu waa xoghaye 2^{aad} marka uu 2 (labo sano) joogo ayuu marayaa imtixaan kaas oo uu diyaarinayo machadka diplomaasiga, haddii uu ka gudbana xoghaye 1^{aad} ayuu u dallacayaa, fasax dheer iyo fasax waxbarasho loo xisaabin maayo marka uu dallacayo, haddii uu dhacana wuxuu isu diyaarinayaa sanad kaddib imtixaanka.

- d. **Madax-qaybeed:** darajadiisu waa xoghaye 1^{aad} marka uu joogo 8 (siddeed sano) ayuu marayaa imtixaan kaas oo uu diyaarinayo machadka diblomaasiga, haddii uu ka gudbana wuxuu u dallacayaa lataliye-labaad, fasax dheer iyo fasax waxbarasho loo xisaabin maayo marka uu dallacayo, haddii uu dhacana wuxuu isu diyaarinayaa sanad kaddib imtixaanka.
- e. **Agaasime-ku-xigeen,** darajadiisu waa lataliye-labaad wux uuna ku soo gaadhayaa 10 (toban sano) imtixaan ayuu marayaa, kaas oo uu diyaarinayo machadka diblomaasiga haddii uu ka gudbo wuxuu u dallacayaa Lataliye 1^{aad} ama Agaasime, fasax dheer iyo fasax waxbarasho loo xisaabin maayo marka uu dallacayo, haddii uu dhacana wuxuu isu diyaarinayaa sanad kadib imtixaanka.
- f. **Agaasime:** darajadiisu waa Lataliye 1^{aad} ama Danjire

Darajada agaasime waxay ku xirnaan doontaa waqtiga uu wasaaradda joogo, khibradda shaqo iyo aqoonta uu u leeyahay waxayna kala yahiin sida soo socoto:

 - i. Agaasimuhu waa inuu joogaa mudda ku siman 10 (Toban sano) ahaadana 4 sano oo ka mid ah agaasime, markaas ayuu noqon karaa danjire.
 - ii. Agaasimuhu hadduu magacaabis toos ah ku yimaado waa in uu joogaa muddo 6 sano oo agaasime ah markaas ayuu u dallacayaa danjire.
 - iii. Agaasimihii joogay muddo ka badan 14 (Afar iyo toban sano) wasaaradda 2 (labao sano) ka mid ah waqtigaas uu ahaado agaasime wuxuu u dallacayaa danjire.
 - iv. Wuxuu marayaa qodobka 3^{aad} ee ka mid noqoshada wasaaradda ee sharciga shaqada arrimaha dibadda xarfahiisa oo dhan “A ilaa I “
 - v. Waa inay heerkiisa aqoonta garsiisantahay heer jaamacadeed oo la xiriira shaqada wasaaradda arrimaha dibadda sida (Culumta siyaasada, xiriirka Caalimaga iyo diblomaasiyadda, dhaqaalaha, maamulka iwm.

- vi. Agaasimihii aan buuxin shuruudaha sare ku xusan xarfaha (i ilaa vii) wuxuu u dallaci karaa Lataliye 1^{aad}
- vii. Magacaabista Agaasime go'aankeeda waaxaa leh Wasiirka Wasaaradda.

g. **Agaasimaha Guud:** darajadiisu waa Danjire,

Darajada Agaasime Guud waxay ku xirnaan doontaa waqtiga uu wasaaradda joogo, khibradda shaqo iyo aqoonta uu leeyahay waxayna kala yahiin sida soo socoto:

- i. Agaasime Guud haddii uu ka soo shaqeeyo wasaaradda muddo ku siman 10 (Toban sano) 2 labo sano oo ka mid ah uu noqdo Agaasime Guud, waxay darajadiisu noqonysaa Danjire.
- ii. Agaasime Guud haddii uu ka soo shaqeeyay hay'adaha dawladda darajo agaasime ka soo noqday hay'addaas ugu yaraan 4 (Afar sano) agaasime guud ka noqday wasaaradda wuxuu u dallacayaa Danjire.
- iii. Agaasime Guud haddii uu ku yimaado magacaabis, isagoo aan soo marin hay'addaha dawladda kana shaqeeyay wasaaradda muddo 6 (Lix sano) ah, wuxuu u dallacayaa Danjire.
- iv. Waa in uu maraa qodobka 3^{aad} ee sharciga arrimaha dibadda ee ah ka mid noqoshada wasaaradda arrimaha dibadda ee xarfaha "A ilaa I "
- v. Wuxuu ku yimaadaa soo jeedin Wasiir iyo dekreeto Ra'isulwasaare.

h. **Xoghayaha joogtada:** darajadiisu waa Danjire,

Darajada Xoghayaha joogtada ah waxay ku xirnaan doontaa waqtiga uu wasaaradda joogo, khibradda shaqo iyo aqoonta uu u leeyahay waxayna kala yahiin sida soo socota:

- vi. Xoghayaha Joogtada ah haddii uu ka soo shaqeeyo wasaaradda muddo ku siman 10 sano 2 labo sano oo ka mid ah uu noqdo xoghayaha joogtada ah, waxay darajadiisu noqonysaa Danjire.
- vii. Xoghayaha joogtada ah haddii uu ka soo shaqeeyay hay'adaha dawladda darajo agaasime ka soo noqday hay'addaas ugu yaraan 4 (Afar sano) Xoghayaha joogto ah ka noqday wasaaradda wuxuu u dallacayaa Danjire.
- viii. Xoghayaha haddii uu ku yimaado magacaabis, isagoo aan soo marin hay'addaha dawladda kana shaqeeyay Wasaaradda muddo 6 (lix sano) ah, wuxuu u dallacayaa Danjire.
- ix. Waa in uu maraa qodobka 3^{aad} ee sharciga arrimaha dibadda ee ka mid noqoshada Wasaaradda Arrimaha Dibadda ee xarfaha “ A ilaa I ”
- x. Wuxuu ku yimaadaa soo jeedin Wasiir iyo dekreeto Ra'isulwasaare.

2. Waaxyaha Siyaasadeed ee La Xeeriyay:

Agaasimeyaasha ka howl-gala Waaxaha Siyaasadda waxay noqonayaan danjireyaal hadday buuxiyaan shuruudaha kor ku xusan hawl-wadeennaduna waa diblomaasiyiin iyagoo qaadanaya darajooyinka ku xusan isla Qodobkaan 29^{aad}.

- 1. Waaxda Afrika
- 2. Waaxda Carabta
- 3. Waaxda Asia iyo Australiya
- 4. Waaxda Yurub iyo Ameerika
- 5. Waaxda Iskaashiga Caalamiga
- 6. Waaxda Ururrada Aduunka

3. Maamul

Waxaa la xeeriyay in ay maamul noqdaan waaxyaha ka shaqeeya maamulka oo loo kala qaybiyo labo qaybood kuwa noqon kara diblomaasiyiin iyo kuwa ahaanaya maamul waaxyahaas oo ah sida soo socota:

- 1- Waaxda Hab-maamuuska
- 2- Waaxda Sharciyada
- 3- Waaxda Maamulka iyo Maaliyadda
- 4- Waaxda Shaqada iyo Shaqaalaha
- 5- Waaxda Qorsheynta iyo Cilmibaarista
- 6- Waaxda Qunsuliyadaha
- 7- Waaxda Qurbajoogta Iyo Jaaliyadaha
- 8- Waaxda Xusuus-reebka

Qodobka 30^{aad}: Darajada Gudaha

Qodobka 8^{aad} ee sharciga shaqada arrimaha dibadda oo ka hadlaya darajooyinka diblomaasiyiinta iyo qunsuliyadaha oo lala akhriyey qodobka 9^{aad} oo ka hadlaya saraakiisha xarunta dhexe wasaaradda ka hawl-gala iyo qodobka 46^{aad} ee awoodda nidaam dejinta, kaasoo u oggolaanaya in wasaaraddu samaysan karto xeer-nidaamiye iyadoo la tashanaysa guddiga dibadda ee baarlamaanka J.F.S., waxaa la xeeriyay in saraakiisha ka shaqaysa xarunta Wasaaradda Arrimaha Dibadda loo sameeyo Darajooyinka kala mudnaanta si la mid ah Diblomaasiyiinta Dibadda. Darajooyinkooduna waxay noqon doonaan sidan soo socota:

Tiro	XILKA QOFKU HAYO	DARAJADA
1-	Xoghaye joogtada	Danjire
2-	Agaasime	Danjire ama Lataliye 1aad
3-	Agaasime-kuxigeen	Lataliye 2aad
5-	Madax qaybeed	Xoghaye 1aad
6-	Madax laan	Xoghaye 2aad
7-	Madax unug	Xoghaye 3aad
8	Sarkaal	U-qaybsane
9	Hawl-wadeen	Xirfadle
10	Shaqaale hoose	

Qodobka 31^{aad}: Kala Mudnaanta Wasaaradda

Iyadoo laga ambaqaadayo qodobka 8^{aad} iyo 9^{aad} ee Sharciga Shaqada arrimaha dibadda sidoo kale la-is-waafajinayo diblomaasiyiinta gudaha iyo dibadda, lagana ambaqaadayo qodobka 46^{aad} ee Sharciga shaqada arrimaha dibadda ee awoodda Nidaam dajinta Wasaaradda, waxaa la xeeriyay kala mudnaanta wasaaradda in ay sidan tahay;

Tiro	Xilka
1	Xoghaye joogto/Agaasime guud
2	Agaasime
3	Danjire
4	Siihaye-magacaaban (charge d' affairs in term)
5	Qunsul guud
6	Lataliye 1aad
7	Lataliye 2aad
8	Agaasime Ku-xigeen

9	Madax qaybeed
10	Xoghaye 1aad
11	Xoghaye 2aad
12	Xoghaye 3aad
13	U-Qaybsane
14	Xirfadle
15	Shaqaale hoose

CUTUBAKA TODOBOAAD: GUNNADA SHAQADA DIBADDA IYO ARIMAHA LA XIRIIRA

Qodobka 32^{aad}: Gunnada Shaqada Dibadda

Saraakiisha ka hawl-gala safaaradaha ama qunsuliyadaha, waxaa la siiyaa gunnada shaqada dibadda sida uu qabo qodobka 17^{aad} ee sharciga shaqada arrimaha dibadda oo uu leeyahay waxaa lagu qeexayaa xeer gaar ah kaddib markii la helo go'aanka golaha wasiirrada oo cuskanaya soo jeedinta Wasiirka Wasaaradda Arrimaha Dibadda iyo iskaashiga caalamiga ah, waxaana loo raacayaa habraacan soo socda:

1. Gunnada lagu bixiyo shaqada dibadda waxay u bilaabanaysaa maalinta sarkaalka si rasmi ah loogu magacaabay xilka shaqada dibadda.
2. Marka uu sarkaalkan goobtiisa shaqada uga tago sababahan, beddel rug-kale, dib ugu-yeerid xarunta, hawl-gab, gunnada shaqada dibadda waxaa la siin kara; danjire, siihaye magacaaban, iyo qunsul guud, muddo ku siman sadex bilood.
3. Diblomaasiyiinta kale goobtooda shaqada hadii ay uga tagaan sababahan, beddel rug-kale, dib ugu-yeerid xarunta, hawl-gab, gunnada shaqada dibadda waxaa la siin kara labo bilood oo gunna ah.

Qodobka 33^{aad}: Shaqaalaha Maxalliga ah ee ka Hawl-gala Ergooyinka Dibadda

1. Shaaqalaha hoose (local staff) ee ka shaqeeya safaaradaha, Qunsuliyadaha guud, ergooyinka, waxay noqon karaan shaqaale u dhashay dalka martida loo yahay ama shaqaale Soomaaliyeed oo Wasaaradda Arrimaha Dibadda laga diray qodobka 41^{aad} ee sharciga shaqada arrimaha dibadda wuxuu xeerinayaa labadaba faqrooyinkiisa 1^{aad} iyo 2^{aad}, waxaa loo qaadanayaa shaqaalaha maxalliga ah (local staf) ayadoo la raacayo habraacan soo socda;

- a. Heshiiska lala gelayo waxaa diyaarinaysa wasaaradda arrimaha dibadda waaxda shaqaalaha.
 - b. Safaaraddii shaqaale qaadanaysa waxay soo sheegaysaa muhiimadda ay u qaadanayso iyo sababta loogu baahanyahay iyadoo kusoo diraysa waaxda shaqaalaha ogaysiinna ka siinaysa waaxda ay hoos tagto.
 - c. shaqooyinka diblomaasiyiinta waa ka mamnuuc in loo dhiibo shaqaalaha maxalliga ah (local staf).
 - d. waxaa reebban in madaxa ergadu uu shaqaalaysiiyo Carruurtiisa, ehelkiisa, qaraabadiisa iyo cid kasta oo loo arko inuu xilka uga faaiidaysanayo.
2. Shaqaalaha maxalliga ah (local staff) waxay ka koobanyihiin saddex qaybood oo kala ah sidan soo socota;
- a. **Darawallo:** way noqon karaan dalka martida loo yahay iyo muwaadiniin Soomaaliyeed.
 - b. **Xoghaynnada:** waxaa la adkaynayaa in ay noqdaan muwaadiniin Soomaaliyeed oo gacanta ku haya shaqooyinka muhiimka sida;
 - i. Emaillada.
 - ii. Dokumentiyada muhiimka ah.
 - iii. Kanaalka diblomaasiyadeed (diplomatic channel).
 - iv. Kaydka xogta (archives).
- C- **Shaqaalaha hoose:** way noqon karaan dalka martida loo yahay ama muwaadiniin Soomaaliyeed

CUTUBKA SIDDEEDAAD: XUQUUQDA, HANNAANKA XOG- ISWEYDARSIGA, IYO GUNNO XAQIIQO AH

Qodobka 34^{aad}: Xuquuqaadka Diblomaasiyiinta Gudaha Iyo Dibadda

Iyadoo laga duulayo sharciga shaqada arrimaha dibadda qodobka 46^{aad} oo u ogolaanaya wasaaradda arrimaha dibadda inay xeer samaysato ayaa waxaa la xeeriyay xuquuqda diblomaasiyiinta gudaha iyo dibadda.

1. Diblomaasiyiinta Gudaha

Sida ku cad xeerka diblomaasiyadda gudaha darajadeedu waxa ay ka bilaabmaysaa U-qaybsane oo ah (attache) ilaa xoghaye joogto (PS) oo ah Danjire, waxayna noqonayaan sidan soo socota:

a. Sarkaal U-qaybsane

waxaa uu fasax waxbarasho dibadda u tegi karaa inta uu sharciga shaqaalaha u oggolyahay iyadoo la xaqiijinayo jaamacadda uu tegayo, lana marinayo habraaca ay shaqaalaha rayidka dawladdu u dejisay.

- i. Wuxuu qaadan karaa marka shaqa dibadda ah loo diro baasaboorka diblomaasiga.
- ii. Inuu helo dallacaad waafaqsan xeerarka iyo sharciga arrimaha dibadda

b. Madax-unug xoghaye III

- i. waxaa uu fasax waxbarasho dibadda u tegi karaa inta uu sharciga shaqaalaha u oggolyahay iyadoo la xaqiijinayo jaamacadda uu tegayo lana marinayo habraaca ay shaqaalaha rayidka ee dawladdu u dejisay.
- ii. Wuxuu qaadan karaa marka shaqa dibadda loo dirayo baasaboorka diblomaasiga ah.

- iii. In uu helo dallacaad waafaqsan xeerarka iyo sharciga arrimaha dibadda.

c. Madax-laam xoghaye II

- i. Wuxuu fasax waxbarasho dibadda u tegi karaa inta uu sharciga shaqaalaha u oggolyahay iyadoo la xaqiijinayo jaamacadda uu tegayo lana marinayo habraaca ay shaqaalaha rayidka ee dawalddu u dejisay.
- ii. Waxa uu qaadan karaa marka shaqo dibadda loo dirayo baasaboorka diblomaasiga ah.
- iii. In uu helo dallacaad waafaqsan xeerarka iyo sharciga arrimaha dibadda.

d. Agaasime ku xigeen, madax qeyb, xoghaye laad iyo lataliyeyaal

- i. fasax waxbarasho dibadda waa u tegi karaan inta sharciga shaqaalaha u oggolyahay iyadoo la xaqiijinayo jaamacadda uu tegayo lana marinayo habraaca ay shaqaalaha rayidka ee dawalddu u dejisay.
- ii. Waa qaadan karaan marka shaqo dibadda loo dirayo baasaboorka diblomaasiga ah.
- iii. In ay helaan dallacaad waafaqsan xeerarka iyo sharciga arrimaha dibadda.

e. Agaasime danjire

- i. fasax waxbarasho dibadda waa u tegi karaan inta sharciga shaqaalaha u oggolyahay iyadoo la xaqiijinayo jaamacada uu tegayo lana marinaayo habraaca ay shaqaalaha rayidka ee dawalddu u dejisay.

ii. Waa qaadan karaan marka shaqo dibadda loo dirayo baasaboorka diblomaasiga ah.

iii. Wuxuu ku biirayaa golaha diblomaasiyiinta.

f. Xoghaye joogto /ambassador

i. Wuxuu qaadan karaa marka shaqo dibadda ah loo dirayo baasaboorka diblomaasiga ah.

ii. Haddii dibadda loo dirayo wuxuu qaadanayaa darajada danjiraha.

iii. Wuxuu ku biirayaa golaha diblomaasiyiinta.

2. Diblomaasiyiinta Dibadda

a. Diblomaasiyiinta dibaddu darajadoodu waxay ka billaabataa ku-qaybsane waxayna ku dhamaataa darajada danjire, Diblomaasiga dibadda loo diraa ee ka hawl-gelaya (Safaaradaha, qunsuliyadaha guud, ergada, waxaa lagu qiimaynayaa xeer ra'isulwasaare, xeer lr 152 (lifaaqa jaan-goynta tirada diblomaasiyiinta safaaradaha, qunsuliyadaha guud, ergooyinka, shaxdaas oo lagu sameeyay heerarka dalalka safaaradaha ama ergooyinku ka furanyahiin iyo tirada diblomaasiyiinta, sidoo kale waxaa lagu qeexay xarun walba inta diblomaasi ah ee ka hawl-gelaysa, jaan-goyntu waxay u qaybsantahay sidan;

i. Dalalka darajada A la siiyay waa 20 dal

ii. Dalalka darajada B la siiyay waa 16 dal

iii. Dalalka darajada C la siiyay waa 8 dal

b. Waxaa kale oo la xeeriyay safaaraduhu waa in ay helaan kharashaadka safaaradda lagu wado shaqadeeda oo ah sidan soo socoto;

- i. Kiro guri (hadii ay guri kira ah degganyahiin)
- ii. Kirada guryaha diplomaasiyiinta
- iii. Mushaharka shaqaalaha hoose (local staff)
- iv. Iyo dhammaan kharashaadka lagu wado safaaradda, qunsuliyadda guud, ergada.
- v. Shaqaallaha hoose caymiskooda.

c. Gunnada u dhaxaysa labo xil

- i. Sida ku cad qodobka 18^{aad} ee sharciga Shaqada arrimaha dibadda wuxuu caddeynayaa in gunnadii u sii socon doonto labo bilood haddii dal kale loo beddelo, sidoo kale haddii gudaha lagu soo xareeyo waa in ay usii socotaa gunnadu labo bilood, iyadoo ay go'aan ka gaari karaan hoggaanka wasaaradda markay qiimeeyaan.
- ii. Haddii dal kale loo beddelo oo uu ka dallaco darajadii uu ku joogay dalka hore waxaa u billaabanaaysa xilka cusub, gunnada darajadaas iyadoo lala qiimaynayo dalka uu tegay halka uu kaga jiro darajooyinka safaaradda ee ku xusan xeer ra'isulwasaare xeer 1r 152 ee lifaaqa jaan-goynta tirada diplomaasiyiinta/safaaradaha iyo ergooyinka ka hawl gala.

d. Diplomaasiga dalka lagu soo celiyo

- i. Diplomaasiga soo dhamaystay muddadiisa shaqo ee xarunta dib loogu soo celiyo wuxuu yeelanyaa xuquuqda sharcigu u waajibayay.
- ii. Dalka laga soo celiyay tigidh uu dalkiisa hooyo ku yimaado (ticket one way).

- iii. Hadii ay Reerkiisa la joogo tigidhada ay ku soo guuri lahaayeen reerka oo dhan.
- iv. Kharashkaadka sharciga arrimaha dibadda loogu qoondeeyay qodobkiisa 25^{aad} ee gunnada xamuulka dheeriga ah, farqadiisa 1^{aad} iyo 2^{aad} iyo shaxda ka hooseysa
- v. Madaxda ergada ee loo soo beddelay Xarunta Wasaaradda ee kusii jeedda Dalkiisa hooyo si toos ah, wuxuu mudanyahay inuu ku safro tigidh darajada labaad (ticket business class)
- vi. Afada madaxa ergada waxay kula safrieysaa tigidh darajada labaad, marka ay la socoto oo ay safarkiisa ku wehliso Seygeeda. xubnaha kale ee qoyska waxay ku safrayaan tigidh darajada caadiga ah (economic class ticket). Madaxda ergada waxaa loola jeedaa; Danjire, Siihaye (charge'd affairs), Qunsul Guud.
- vii. Diblomaasiyiinta kale si la mid ah haddii xarunta dib loogu soo celiyo waxay yeelanayaan tigidh soo socod ah (one-way ticket economic class) haddii ay la socoto affadiisa (Reerkiisa iyo caruurtiisa dhamaantood waxay yeelanayaan tigidh caadi ah (one-way ticket economic class).
- viii. Waa in la siiyo muddada uu sharcigu siiyay, oo ah Waqti uu ku diyaar garoobo oo dalka uu degganaa kaga soo guuro, haddii uu waqti dheeraad ah u baahdo waa in waaxda ay khusayso iyo hoggaanka wasaaraddu isla eegaan.
- ix. Dalka marka uu kusoo noqdo xuquuqda sharcigu siiyay waxaa ugu horreeya in uu leeyahay gunno xileed 2 labo bilood ah.

- x. **Waa in la siiyaa dib u dejin isaga iyo reerkiisa, haddii uu shaqsi keliya yahayna waa in uu helo dib u dejin mudda kooban oo ilaa 3 bilood ah oo laga bixiyaa kharashka kirada guriga.**

3. Danjirayaasha iyo Lataliyayaasha koobaad {Danjire Ku-xigeennada} ee ku yimaada Magacaabis Siyaasadeed {Political appointees} haddii dalka lagu soo celiyo Xarunta dhexe ee Wasaaradda. Mushaharku wuxuu u sii soconayaa muddo Lix bilood ah, kaddib wasaaraddu way la noqonysaa oo waa laga goynayaa.

Qodobka 35^{aad}: Hannaanka Xog-iswaydaarsiga Wasaaradda iyo Ergooyinka Dibadda.

1. Warbixinnada ay Safaaraddu, Ergadu ama Qunsuliyaddu u soo dirayaan Wasaaradda Arrimaha Dibadda waxay noqonayaan sidaan soo socoto:
- a. **Warbixin Toddobaadle ah-** Xogta siyaasadeed, dhaqaale, amni, & warbixinta warbaahinta ee dalka martida loo yahay.
 - b. **Warbixin Bille ah** – Falanqayn ku saabsan dhacdooyinka waaweyn ee dalka martida loo yahay ka dhacay & saameynta ay ku leedahay Siyaasadda.
 - c. **Warbixin Saddex-Biloodle ah** – Xog faahfaahsan oo ku saabsan isbeddellada siyaasadeed, dhaqaale, iyo amni ee dalka martida loo yahay ka dhaca.
 - d. **Warbixin Sannadle ha ah** – Qiimeyn guud oo ku saabsan wax-qabadka Safaaradda iyo Caqabadaha ka jira hawlaha diblomaasiyadeed ee sannadka oo dhan & warbixinnadii hore oo la soo ururiyay.
 - e. **Warbixinta Xaaladaha Deg-degga ah** – Warbixin deg-deg ah oo ku saabsan qalalaasaha siyaasadeed, amni, ama musiibooyinka dabiiciga ah ee saameynaya muwaadiniinta ama xiriirka diblomaasiyadeed.

- f. **Warbixinta Xaaladaha Muwaadiniinta** – Warbixin ku saabsan xaaladaha muwaadiniinta ku sugan dalka martida loo yahay, sida xadhigga, musaafurinta, ama xaaladaha deg-degga ah ee ay la kulmaan.
 - g. **Warbixinta Kulammada Rasmiga ah** – Xogta kulammada Rasmiga ah ee lala yeesho madaxda, diblomaasiyiinta, iyo hay'adaha Caalamiga ah, iyo saameynta ay ku leedahay xiriirka labada dal.
 - h. **Warbixin gaar ah (Qarsoodi)** - Warbixintani waa xog sir ah kuna saabsan madaxa Safaarada/Ergada/Qunsuliyadda Guud/ iyo Agaasimaha uu hoostago, loona sii gudbin doono madaxda sare ee Wasaaradda.
2. Warbixinnada ay Wasaaradda Arimaha Dibeddu u dirto Safaaraddaha/
Ergooyinka/ Qunsuliyadaha waxay noqonayaan sidaan soo socoto:
- a. **Tilmaamaha Siyaasadeed iyo Diblomaasiyadeed** – Mowqifka Rasmiga ah ee dalka iyo tilmaamaha siyaasadeed ee saameynaya xiriirka diblomaasiyadeed (Safaaradaha/Ergooyinka/Qunsuliyadaha)
 - b. **Dib-u-eegis Ku Saabsan Xiriirka Labada Dal** – Warbixin ku saabsan isbeddellada siyaasadeed ee xiriirka labada dal & qaababka lagu horumarin karo iskaashiga labada dhinac.
 - c. **Digniino Amni iyo Xaalado Degdeg ah** – Xog ku saabsan khataraha amni ee Safaaradaha/Ergooyinka/Qunsuliyadaha iyo muwaadiniinta ka soo wajahii karto Dalka martida loo yahay.
 - d. **Warbixin Ku Saabsan Miisaaniyadda iyo Kharashaadka** – Tilmaamaha maaliyadeed ee Safaaradaha/Ergooyinka/Qunsuliyadaha, iyo qiimeynta isticmaalka kharashaadka.
 - e. **Warbixin Arrimaha Shaqaalaha** – Xog ku saabsan shaqaalaha ka-hawl-gala Safaaradaha/Ergooyinka/Qunsuliyadaha, & xoojinta awooda shaqo, iyo qiimeynta wax-qabadkooda.

- f. **Warbixinta Shirarka Caalamiga ah** – Warbixin ku saabsan shirarka Caalamiga ah ee la qabtay & kuwa laqaban doono ama laga qeyb gali doono iyo mowqifka rasmiga ah ee dalka ee ku aaddan shirarkaas.

Qodobka 36^{aad}: Gunnada Huga Haybad-dhowrka (lebiska)

1. Qodobka 22^{aad} ee sharciga shaqada arrimaha dibadda wuxuu ka hadlayaa gunnada huga haybad-dhawrka ee uu ku sheegayo in sharci kale ama xeer kale lagu qeexayo, wuxuuna sheegay cidda la siinayo. Gunnada huga haybad-dhawrka waxaa la siin karaa oo qura sarkaalka diblomaasiga ah ee laga beddelo xarunta ee ku sii jeeda ergo, Safaaradda, ama qunsuliyadda guud oo loo beddelay.
2. Gunnada huga haybad-dhawrka waxaa looga danleeyahay in la daryeelo, la ilaaliyo haybadda Qaranka, sarkaalka hawsha dibadda loo dirayo, lagana gacansiinayo kharashka uga baxaya dharka iyo qalabka kale ee uu u baahdo marka dibadda loo beddelo. Sidaas daraadeed waxaynu xeerinay in ay lagama maarmaan tahay in diblomaasiga la dirayo loo qoondeeyo gunnada (lebiska) iyadoo ay jiraan in safaaradaha loo sameeyay darajaad balse lebisku ma yeelanayo darajo.

Qodobka 37^{aad}: Gunnada Martigelinta

1. Diblomaasiga dibadda loo dirayaa wuxuu metalayaa Qaranka wuxuuna ka qaybgalayaa shirar xafalado (reception) sanad guurada dalalka (National Day) iyo kulammo gaar-gaar ah oo lagaga shaqaynayo danaha Jamhuuriyada Federaalka Soomaaliya iyo danaha Muwaadiniinta Soomaaliyeed waxaa lagama maarmaan ah in loo qoondeeyo diblomaasiga gunnada martigelinta.
 - a. Safaaradaha, ergada iyo qunsuliyadaha waa in loo qoondeeyaa gunno martigelin sannadeed, taas oo ay Wasaaradda Arrimaha Dibadda xaddidayso qoondada loo qoondeeyo, waxayna kala xisaabtamaysaa madaxa ergada.

- b. Kutala-galka gunnada martigelinta waa in lagu daraa miisaaniyadda - sannadlaha ah ee wasaaradda arrimaha dibadda, xisaab celinta waxaa loo marayaa hab-raaca ay dejisay wasaaradda maaliyadda.
2. Waxaa la xeeriyay sidan soo socota iyadoo lagu qiimaynaayo dalalka Caalamka iyo kala duwananshaha heerka nolosha waxaa la raacayaa xeer Ra'isulwasaare xeer lr 152 oo loogu sameeyay darajooyinka safaaradaha.
Waxaa la dhaqan-gelin doonaa marka ay duruufaha dhaqaale saamaxaan.

Qodobka 38^{aad}: Howl-galinta Diblomaasiyiinta dib loogu soo celiyay xarunta Wasaaradda

1. Diblomaasigu markii si rasmi ah dib loogu soo celiyo xarunta wuxuu ku howl-galayaa sida soo socota:
 - a) **Danjire, Siihaya magacaaban iyo Qunsul guud**
 - i. Xoghaye joogto
 - ii. Agaasime guud
 - iii. Agaasime waax
 - iv. Lataliyayaasha sare ee siyaasadda arrimaha dibadda
 - v. Golaha guud ee diblomaasiyiinta iyo
 - vi. Xilkii kale oo loo arko inuu munaasab ku yahay.
 - vii. Danjiruhu wuxuu yeelanayaa tilmaantiisa danjirannimo.
 - viii. Waxay ka hawlgelayaan xarunta ugu yaraan labo sano, kaddib ayaa loo diri karaa dal kale.
 - b) **Lataliye-yaal**
 - i. Agaasimeyaal
 - ii. Lataliye-yaal wasaaradda iyo wasiirka
 - iii. Xilal kale oo loo arko inay munaasab ku yihiin

- iv. Sidoo kale hoggaanka wasaaraddu waxay u dhiibi karaan fayl siyaadeed ama fayl arrimaha qunsuliyad.
- v. Waxay ka hawl-gelayaan xarunta wasaaradda ugu yaraan labo sano, kaddib ayaa loo diri karaa dal kale

c) Xoghaye-yaal

- i. Waxay ka shaqaynayaan dalka laga soo celiyay waaxda uu hoostago.
- ii. Waxay ku shaqaynayaan darajada ay ku soo noqdeen, iyagoo dallacaad helaya waqtiga uu xeerku caddeeyay.
- iii. waxay ka hawl-gelayaan xarunta wasaaradda ugu yaraan labo sano, kaddib ayaa loo diri karaa dal kale.
- iv. Wixii kale ee xaquuq ah wuxuu kala mid yahay diblomaasiyiinta kale.

d) U-qaybsanayaasha

- i. U-qaybsanaha wuxuu ka shaqaynayaa dalka laga soo celiyay waaxda uu ka tirsanyahay, iyo waaxaha kaleba.
- ii. Wuxuuna ku shaqaynayaa darajadiisa uu ku soo noqday isagoo dallacaad helaya waqtiga xeerarku u oggolyahey.
- iii. waxay ka hawl-gelayaan xarunta wasaaradda ugu yaraan labo sano, kaddib ayaa loo diri karaa dal kale.
- iv. wuxuuna qabanayaa agaasimaha waaxdaas shaqada uu u xil saaro.

CUTUBKA SAGAALAAD: SABABAHA SHAQADA LAGU WAYI KARO IYO HAWLGABNIMADA KARTI-XUMO

Qodobka 39^{aad}: Asbaabaha Lagu wayn karo Shaqada

1. Saraalka iyo diblomaasiga ka shaqeeya wasaaradda arrimaha dibadda wuxuu shaqada ku waayi karaa haddii uu ku kaco waxyaabahan soo socdo mid ka mid ah:

- a. Hadduu faafiyo warbixin sir ah oo uu ku helay maqaamka xilkiisa Rasmiga ah una gudbiyay cid aanay khusayn.
- b. Haddii uu qayb ka noqdo dhaqdhaqaaqyo siyaasadeed gudaha dalka iyo dibaddaba, oo ka qayb-galkaasi ka hor imaanayo xilkiisa diblomaasi ama shuruucda iyo xeerarka Dalka.
- c. Haddii uu taageero, maal-gelin ku bixiyo hawlo sharciga iyo xeerarka Dalka ka soo horjeeda.
- d. Guddoon-hadiyad qiimo sare leh ama maamuus “testimonial” haddii uusan hore ugu oggolaan madaxa ergada iyo wasaaradda, marka ay arrintu madax ergada khusayso.
- e. Ka qayb-qaadashada shirkado iyo arrimo ganacsi, gaar ahaan diblomaasiyiinta dibadda.
- f. In uu aqballo xil ama hawlo ka hor imaanaya xilkiisa Rasmiga ah.
- g. Shaqaalaha wasaaradda iyo diblomaasiyiinta waa in aysan u oggolaan qoysaskooda ama xigtadooda la nool in ay ku kacaan arrimaha kor ku xusan.
- h. Haddii uu is casilo ama istaqaalad bixiyo iyo in uu arrimo Caafimaad shaqada u gudan kari waayo.
- i. Haddii uu ku iman waayo muddada dib ugu soo noqoshada xarunta oo ku siman labo bil, si uu uga hawl-galo kuna darsado bil dheeri ah sabab la'aan.
- j. Haddii ay ku caddeeyaan hay'addaha ku shaqada leh in uu xilka uu hayo u isticmaalay ku takri-fal awoodeed ama uga faaiidaysto dano gaar ah.
- k. Haddii uu khilaaf ka dhex dhaco hawl-wadeennada iyo diblomaasiyiinta oo lala wadaago dalka martida loo yahay.
- l. Xubnaha diblomaasiyiinta, qunsuliyadaha iyo saraakiisha xarunta dhexe wasaaradda ee ka baxsada xafiiskooda ama bixiya warbixin sir ah, waxaa lala tiigsanayaa sharciga khuseeya ee J. F. S.

Qodobka 40^{aad}: Hawl-gabnimo ku timaadda kart-xumo

1. Iyadoo la xeerinayo sharciga shaqada arrimaha dibadda qodobka 36^{aad} ee ka hadlaya hawl-gabnimo ku timaadda diblomaasiyiinta iyo hawl-wadeennada wasaaradda oo loo arko in wixtarkiisu liito muddo labo sano oo xiriir ah waa in laga soo beddelo meesha uu ka shaqaynayo loona wareejiyo meesha uu ka shaqayn karo. Sidaas daraadeed waxaa loo kala saaray diblomaasiyiinta dibadda iyo diblomaasiyiinta xarunta ka hawlgasha.

a. Diblomaasiyiinta Gudaha

Sarkaalka ka shaqaynaya xarunta ee shaqo loo idmaday gudan kari waaya muddo labo sano oo xiriira ah, sababa la xiriira karti-xumo;

- i. Waxaa waajib ah in shaqada laga wareejiyo loona dhiibo shaqo uu qaban karo.
- ii. Haddii shaqada ay u baahantahay in tallaabo deg-deg la qaado waxaa la raacayaa soo jeedinta hoggaanka Wasaaradda waana in laga wareejiyaa.
- iii. Haddii ay timaaddo hawl-gabnimo aan u saamaxaynin in uu sii shaqeeyo oo xagga da'diisa oo waynaatay darteed, waa in loo xeeriyaa sarkaal hawl-gabay mushaharkiisana loo daayaa, waana in la marsiiyaa sharciga liil-tirka shaqaalaha Rayidka Dawladda.
- iv. Haddii uu galo dembi la xiriira waxyaabaha uu sharcigu u-ddiiday waxaa laga qaadayaa tallaabo sharci ah.

b. Diblomaasiga Dibadda

Diblomaasiga ka shaqaynaya dibadda ee gudan waaya shaqadiisa sababa la xiriira karti-xumo mudda labo sano oo xiriira ah:

- i. Haddii shaqada uu haya ay u baahantahay tallaabo deg-deg ah in la qaado waxaa la raacayaa talo bixinta madaxa ergada iyo go'aanka hoggaanka wasaaradda hadday isku raacaan waa la soo xareynayaa.
- ii. Haddii ay timaaddo hawl-gabnimo aan u saamaxaynin inuu sii shaqeeyo oo xagga da'diisa ah oo waynaatay waa in loosoo xeeriyaa sarkaalka hawl-gabay mushaharkiisana looddaayaa, lana marsiiyaa sharciga liil-tirka shaqaalaha Rayidka ee Dawladda.
- iii. Diplomaasiga uu dal shisheeye soo eryo dalkii uu ka shaqaynayayna lagaga soo saaro (Persona Non Grata) oo lagu helo arrima la xiriira akhlaaq-xumo iyo falal kale oo liddi ku ah sharafta iyo sumcadda diplomaasiga awgeed (xiriirna aan la lahayn danta qaranka, dalka uu ka hawl-gelayana dacwado maan-gal ah ka soo gudbiyeen (dacwaddaasi oo gaadhay heer maxkamadeed loo gudbiyo, kaddibna u caddaato wasaaradda arrimaha dibadda in uu galay dembiga lagu soo eedeeyay, wasaaraddu waxay ka qaadaysaa tallaabo sharciga waafaqsan.

CUTUBKA TOBANAAD: XASAANADDA IYO MUDNAANTA

Qodobka 41^{aad}: Xasaanadda iyo Mudnaanta Hay'adaha Caalamiga ah

1. Mabaadii'da Guud

- a. Dawladda Soomaaliya waxay aqoonsantahay doorka muhiimka ah ee Hay'adaha Caalamiga ah ee horumarinta iskaashiga Caalamiga ah, si loo fududeeyo hab-sami u socodka iyo madax-bannaanida hawlahooda, hay'adaha Caalamiga ah ee ka hawl-gala Soomaaliya waxay leeyahiin xasaanadda iyo mudnaanta lagu qeexay xeerkan.

- b. Xasaanadda iyo mudnaanta uu bixiyo xeerku waxaa la siinayaa iyadoo si buuxda loo ixtiraamayo madax-bannaanida, shuruucda, iyo xeerarka Soomaaliya. sidoo kale hay'adaha Caalamiga ah waxaa laga filayaa inay ixtiraamaan oo raacaan shuruucda iyo xeerarka Soomaaliya iyadoo aysan ku xadgudbaynin xasaanadda iyo mudnaanta la siiyay.
- c. Xasaanadda iyo mudnaanta uu xeerkan bixiyay waxaa la siiyay iyadoo lagu saleynayo baahida hawl-galka, taas oo macnaheedu yahay inay lagama maarmaan u tahay fulinta madax-bannaanida iyo waxtarka hawlaha hay'adaha Caalamiga ah, baaxadda xasaanadda iyo mudnaantaas waxaa lagu go'aamin doonaa iyadoo la eegayo hawlaha gaarka ah iyo waajibaadka hay'adaha Caalamiga ah ee khuseeya.
- d. Xasaanadda iyo mudnaanta uu bixiyay xeerkan waxaa la marsiin doonaa iyadoo aan wax takoor ah lagu sameynin jinsiyadda, diinta, jinsiga, ama heerarka kale ee dhammaan hay'adaha Caalamiga ah iyo xubnaha shaqaalaha waa in si siman loogu dhaqo xeerkan.

2. Xasaanadda iyo Mudnaanta Gaarka ah

1. Hay'adaha Caalamiga ah waxay leeyihiin shakhsiyad sharci iyo awood gudaha Soomaaliya. taasoo u suurtagelineysa inay;
 - i. Qandaraas galaan.
 - ii. Hantida guurta iyo maguurtada soo iibsana karaan, iskana iibin karaan.
 - iii. Dacwad ka furan karaan maxkamadaha.
2. Hay'adaha Caalamiga ah waxay leeyihiin xasaanad ka hor istaagaysa in laga dacweeyo maxkamad marka ay ku guda jiraan howlahooda rasmiga ah, marka laga reebo arrimahan.
 - i. Hay'addu si cad looga xayuubiyo xasaanadda.
 - ii. Xasaanaddan ma saameyn doonto dacwadaha madaniga ah ee ka dhasha murannada qandaraaska iyo dacwadaha ku saabsan sheegashada mag-

dhowga ee ka dhalanaya shilalka gawaarida ay leeyihiin ama ay ku shaqeeyaan hay'adaha Caalamiga ah.

3. Goobaha hay'adaha Caalamiga ah waa kuwo aan la geli Karin, saraakiisha dowladda Soomaaliya ma geli karaan goobahan ilaa la helo qodobbadan:
 - a. Oggolaanshaha madaxa hay'adda Caalamiga ah ee arrinkan uu khuseeyo.
 - b. Goobaha, hantida, iyo agabka hay'adaha Caalamiga ah, meel kasta oo ay ku yaallaan iyo cid kasta oo ay gacanta ugu jiraan, waa kuwo xasaanad leh oo aan labaari karin, dalbashada, la wareegidda, haynta, iyo nooc kasta oo faragelin ah, haddii ay tahay mid fulineed, maamul, garsoor, ama sharci dejin.
4. Hay'adaha Caalamiga ah, hantidooda, dakhliga, iyo hantida kale waa in;
 - a. Laga dhaafo dhammaan Canshuuraha tooska ah; si kastaba ha ahaatee, hay'adaha Caalamiga ah ma dalban karaan ka dhaafidda Cashuuraha marka laga reebo khidmadaha adeegyada dadweynaha.
 - b. Waa in Laga dhaafaa cashuuraha kastamka iyo xayiraadaha iyo diidmada ku saabsan soo dejinta iyo dhoofinta alaabta ay soo dejiyaan ama dhoofiyaan hay'adaha Caalamiga ah ee loo isticmaalo hawlhooda Rasmiga ah alaabta lagu soo dejiyo xasaanaddan laguma iibin karo Soomaaliya ilaa xaalado qaar oo lagala heshiiyey Dowladda Soomaaliya.
5. Hay'adaha Caalamiga ah waxay heli doonaan mudnaanta ay ku leeyihiin Soomaaliya. marka la eego isgaarsiintooda rasmiga ah, daryeelka aan ka yarayn midka loo fidiyo hay'ad kale oo Caalami ah ama dowlad kale, oo ay ku jiraan safaaradaha dowladahaas kale, marka la eego mudnaanta, heerarka, iyo Canshuuraha ku saabsan warqadaha, xargaha, taleefoonnada, raadiyowga, sawirrada taleefanka, iyo isgaarsiinta kale, iyo sidoo kale heerarka saxaafadda ee macluumaadka loo gudbiyo saxaafadda iyo raadiyowga.

6. Wakiillada dawladaha xubnaha ka ah hay'adaha Caalamiga ah, inta ay gudanayaan hawlahooda iyo intii ay u safrayaan meelaha ay shirarka ka dhacayaan, waxay huwanyihiin xasaanadda iyo mudnaanta soo socota:
 - a. Xasaanadda ka hortagidda xadhigga shakhsi ahaaneed ama xiritaanka iyo ka hortagga qabsashada boorsooyinkooda shakhsiyadeed.
 - b. Xasaanadda ka hortagidda dacwadaha sharciga ee nooc kasta ah marka la eego ereyada ay ku hadleen ama qorayeen iyo dhammaan falalka ay ku qabteen xilka Rasmiga ah.
 - c. Ilaalinta dhammaan warqadaha iyo dokumentiyada.
 - d. Xuquuqda isticmaalka koodka iyo helitaanka warqadaha ama qoraallada xir-xiran ama ku jira shandadaha.
7. Xubnaha shaqaalaha hay'adaha Caalamiga ah waxaa la siin doonaa:
 - a. Xasaanadda ka hortagidda dacwadaha sharciga marka la eego ereyada ay ku hadleen ama qoreen iyo dhammaan falalka ay ku qabteen xilka Rasmiga ah.
 - b. Ka-dhaafid Cashuuraha ku saabsan mushaharka iyo lacagaha ay u bixiyaan hay'adaha Caalamiga ah.
 - c. Xasaanadda ka hortagidda waajibaadka adeegga Qaranka.
 - d. Ka-dhaafidda xayiraadaha socdaalka iyo shuruudaha diiwaangelinta ajaanibta.
 - e. Mudnaanta la midka ah ee ku saabsan adeegyada lacaga- isdhaafsiga la siiyo Saraakiisha heerkooda la midka ah ee ka mid ah Safaaradaha Soomaaliya.
 - f. Fursadaha la midka ah ee dib u celinta wakhtiga xiisadaha Caalamiga ah sida ergayga diplomaasiga ah.
 - g. Xuquuqda keenista alaabta guriga iyo agabka iyagoo aan canshuur laga qaadin markii ugu horreysay ee ay xilka ka qabtaan Soomaaliya.

Qodobka 42^{aad}: Xasaanadaha iyo Mudnaanta Safaaraddaha iyo Xafiisyada Qunsuliyadaha

1. Hawlaha Diblomaasiyadda

- a. Goobaha hawlaha diplomaasiyadda waa inay ahaadaan kuwo aan la gali karin.
- b. Saraakiisha dawladda Soomaaliya ma geli karaan goobahaas, marka laga reebo ogolaanshaha madaxa hawlaha diplomaasiyadda.
- c. Goobaha, qalabka iyo hantida kale ee halkaas ku yaal, iyo gaadiidka hawlaha diplomaasiyadda waa in aan la baari karin, sidoo kale soo celin, xiritaan, ama fulin amar maxkamadeed.
- d. dawladda Soomaaliya waa inay qaaddaa dhammaan tallaabooyinka ku habboon si ay u ilaalisoo goobaha hawlaha diplomaasiyadda ee ka hortagista, faragelin ama dhaawac iyo si ay uga hortagto wax kasta oo carqalad gelin kara nabadda iyo sharafta.
- e. Goobaha hawlaha diplomaasiyadda waa in laga dhaafaa dhammaan canshuuraha qaran, gobol, ama degmo, marka laga reebo kuwa u taagan bixinta adeegyo gaar ah oo la qabtay. Hawlaha diplomaasiyadda waa inay leeyihiin xorriyadda isku xirka dhammaan ujeedooyinka rasmiga ah.
- f. qoraallada rasmiga ah ee hawlaha waa inay yihiin kuwo aan la gali karin, hawlaha diplomaasiyadda waxay isticmaali karaan koodh iyo rarayaal diplomaasiyadeed, kuwaas oo leh xasaanadda iyo mudnaanta la midka ah hawlaha diplomaasiyadda.

2. Xafiisyada Qunsuliyadda

- a. goobaha xafiisyada qunsuliyadda waa inay ahaadaan kuwo aan la gali karin sida uu qabo sharciga Caalamiga ah. Goobaha Qunsuliyadda looma isticmaali karo si

ka baxsan hawlaha qunsuliyadeed, sidoo kale goobaha qunsuliyadda, kaydka dokumentiyada waa in ay ka madax-banaanyahiin nooc kasta oo baaritaan ah.

- b. Dowladda Soomaaliya waa inay qaaddaa dhammaan tallaabooyinka ku habboon si ay u ilaaliso goobaha qunsuliyadda ee ka hortagista faragelin ama dhaawac si ay uga-hortagto wax kasta oo carqalad gelinaya nabadda Xafiiska qunsuliyadda.
- c. Goobaha qunsuliyadda waa in laga dhafaa dhammaan Canshuuraha, waajibaadka, iyo khidmadaha, marka laga reebo kuwa u taagan bixinta adeegyo gaar ah oo la qabtay.

3. Xasaanadda iyo mudnaanta wakiillada diblomaasiyadeed

- a. Wakiillada diblomaasiyadda lama xiri karo ama lama xannibi karo nooc kasta. Dawladda Soomaaliya waa inay si ixtiraam leh ula dhaqantaa wakiillada diblomaasiyadda oo ay qaaddaa dhammaan tallaabooyinka ku habboon si ay uga hortagto weerar kasta oo ku saabsan naftooda, xorriyaddooda, ama sharafkooda.
- b. Wakiillada diblomaasiyadda waxay huwanyihiin Xasaanadda ka hortagidda Xeerarka Ciqaabta ee Soomaaliya. Sidoo kale waa in lagu xurmeeyaa xasaanadda ka hortagidda Xeerarka Madaniga iyo Maamulka, marka laga reebo xaaladaha ay sharciga Caalamiga ah uu sheegayo, sidoo kale wakiillada diblomaasiyadda looma baahna inay Caddeyn bixiyaan marag ahaan.
- c. Wakiillada diblomaasiyadda waa in laga dhafaa dhammaan Canshuuraha iyo waajibaadka, kuwa shakhsiyeed ama kuwa dhabta ah, Qaran, gobol, ama degmo, marka laga reebo kuwa u taagan bixinta adeegyo gaar ah oo la qabtay.
- d. Wakiillada diblomaasiyadda waa in ay u madax-bannaannadaan xorriyadda dhaq-dhaqaaqa iyo safarka gudaha Soomaaliya. sidoo kale waa inay raacaan shuruucda iyo xeerarka ku saabsan meelaha laga mamnuucay ama laga xaddiday sababo amniga Qaran dartood sidoo kalena waa in ay ka haystaan oggolaansho wax ka baxsan 30 km wasaaradda arrimaha dibadda.

4. Xasaanadda iyo Mudnaanta Saraakiisha iyo Shaqaalaha Qunsuliyadda

- a. Ilaalinta shakhsiyaadka sida kuwan hoose:
 - i. Saraakiisha qunsuliyadda lama xiri karo ama lama xannibi karo, marka laga reebo dembi culus oo ay ka go'aansato hay'adda garsoorka ee awoodda u leh.
 - ii. Shaqaalaha Qunsuliyadda lama xiri karo lamana xannibi karo marka laga reebo haddii ay sameeyaan fal ka baxsan hawlaha rasmiga ah.
- b. Xasaanadda ka hortagidda xukunka
 - i. Saraakiisha iyo shaqaalaha Qunsuliyadda waa in loo tixgeliyaa xasaanadda ay huwanyihiin ee ka hortagidda xukunka maxkamadaha iyo hay'adaha Soomaaliya marka ay fulinayaan hawlaha Qunsuliyadda.
 - ii. Saraakiisha Qunsuliyadda looma baahna inay Caddeyn bixiyaan marag ahaan marka ay la xiriirto hawlaha shaqadooda.
- c. Saraakiisha iyo shaqaalaha Qunsuliyadda waa in laga dhaafaa dhammaan Canshuuraha iyo waajibaadka ku saabsan mushaharka iyo gunnooyinka ay helaan iyagoo fulinaya hawlaha Qunsuliyadda.
- d. Qoraallada rasmiga ah ee xafiiska Qunsuliyadda waa inay ahaadaan kuwo aan la gali karin. Saraakiisha Qunsuliyadda waxay isticmaali karaan koodh iyo rarayaal Qunsuliyadeed oo ah isku xirka rasmiga ah.

Qodobka 43^{aad}: Ergooyinka Shisheeye ee Dalka Jooga Waxyaabaha laga rabo inay ilaaliyaan

1. Sida ay qabaan xeerarka Caalamiga ah ee (Vienna Convention+Geneva Convention) waxaa la siiyay xasaanad lagu ilaalinayo sidoo kale waxaa la qeexay waxyaabaha laga rabo inay ilaaliyaan: -
 - a. Dhammaan diblomaasiyiinta ergooyinka shisheeye waa in ay iska soo diwaangeliyaan wasaaradda arrimaha dibadda & iskaashiga Caalamiga ah.

- b. Waa in ay raacaan shuruucda dalka iyo dhammaan xeerarka Caalamiga ah.
- c. Caasimadda moqdishu 30 k/mitir hareeraheeda wax ka fog hadday u baahdaan waxay oggolaansho soo waydiisanayaan wasaaradda arrimaha dibadda.
- d. Shaqo kasta oo dalka ay ka qabanayaan waxay usoo marayaan wasaaradda.
- e. Kulan kasta ay qabsanayaan oo ka baxsan Xarumahooda waa in ay la soo wadaagaan hab-maamuuska Wasaaradda.
- f. Shirarka Siyaasadda ee maamul-goboleedyada kama qaybgeli karaan.
- g. Hay'addaha dawladda kulammo ka baxsan shirarka shaqada lama geli karaan.
- h. Xafaladaha ay qabsanayaan (Receptios and National Day) waa in ay soo wargeliyaan hab-maamuska Wasaaradda waqtiga la qabanayo, goobta lagu qabanayo, dadka lagu Casuumay ee dhanka Soomaalida.
- i. Waxkasta oo ay dalka soo gelinayaan waa in ay la soo wadaagaan hab-maamuska.
- j. Canshuur-dhaafka loo sameeyay ergooyinka shisheeye wuxuu yeelanyaa xudduud aan la dhaafi karin. Oo ah mid waafaqsan xeerarka diblomaasiyadda Caalamiga ah

Qodobka 44^{aad}: Xasaanadda iyo Mudnaanta Shaqaalaha

1. Shaqaalaha Hay'adaha Caalamiga ah.

- a. Shaqaalaha hay'adaha Caalamiga ah waxay huwanyihiin xasaanadda ilaalinta shakhsiyeedka inta ay gudanayaan hawlhooda rasmiga ah gudaha Soomaaliya. Lama xiri karo lamana xannibi karo, dawladda Soomaaliya waa inay qaaddaa dhammaan tallaabooyinka ku habboon si ay uga hortagto weerar kasta oo ku saabsan naftooda, xorriyaddooda, ama sharafkooda.
- b. Shaqaalaha waxay huwanyihiin xasaanadda ka hortagidda xukunka Cigaabta, Madaniga, iyo Maamulka ee Soomaaliya marka ay fulinayaan hawlhooda

- rasmiga ah. Xasaanaddan waxay sii socon doontaa xitaa marka shaqaaluhu joojiyaan hawlahooda.
- c. Mushaharka iyo gunnooyinka ay bixiyaan hay'adaha Caalamiga ah ee shaqaalaha waxaa laga dhaafi doonaa Canshuurta dakhliga Qaranka iyo noocyada kale ee Canshuurta tooska ah.
 - d. Shaqaalaha iyo qoysaskoodu waxaa laga dhaafayaa xayiraadaha socdaalka, shuruudaha diiwaangelinta ajaanibta, iyo waajibaadka adeegga Qaranka.
 - e. Shaqaaluhu waa in ay helaan oggolaansho isticmaalka koodhka iyo dirista iyo helitaanka qoraallada rasmiga ah iyadoo loo marayo rarayaal ama boorsooyin shaabadaysan, kuwaas oo la siin doono xasaanad iyo mudnaan la mid ah rarayaal diblomaasiyadeed iyo boorsooyin.
 - f. Shaqaalaha waa in loo oggolaadaa lacagaha iyo sarrifka ilaa inta loo baahan yahay si ay u gutaan hawlahooda, oo ay ku jirto xaq haysashada akoonno lacag qalaad ah.

2. Ku Tiirsaneyaasha Shaqaalaha.

- a. Ku tiirsaneyaasha shaqaalaha waxay huwanyihiin xasaanadda iyo mudnaanta la mid ah shaqaalaha laftooda, marka laga reebo xasaanadda ka hortagidda xukunka madaniga iyo maamulka ilaa iyo inta ay si toos ah ula xiriiraan hawlaha rasmiga ah ee shaqaalaha.
Ku tiirsaneyaashu waxaa laga dhaafi doonaa xayiraadaha socdaalka, shuruudaha diiwaan-gelinta ajaanibta, iyo waajibaadka adeegga Qaranka.
- b. Ku tiirsaneyaashu waxay ka xoroobi doonaan dhammaan Canshuuraha iyo waajibaadka hantidooda gaarka ah ee la soo dejiyey 6 (lix) bilood gudahood marka ugu horrayso ee ay yimaadaan Dalka.
- c. Ku tiirsaneyaashu waxay heli doonaan fursado waxbarasho oo waxay raadin karaan shaqo iyadoo la raacayo heshiisyada khuseeya ee u dhexeeya hay'adda Caalamiga ah iyo Dawladda Soomaaliya.

- d. Ku tiirsaneyaashu waxay heli doonaan adeegyada Caafimaadka iyo bulsho sida kuwa la siiyo shaqaalaha hay'adda Caalamiga ah.

Qodobka 45^{aad}: Xasaanadda iyo Mudnaanta Khubarada

1. Khubarada ay shaqaaleysiiso hay'adaha Caalamiga ah ama Dawladda Soomaaliya waxay huwanyihiin xasaanadda ka hortagidda Xukunka Cigaabta, Madaniga, iyo Maamulka ee Soomaaliya marka ay fulinayaan hawlhooda.
2. Mushaharka iyo gunnooyinka ay bixiyaan hay'adaha Caalamiga ah ama dawladda Soomaaliya ee khubarada waxaa laga dhaafi doonaa Canshuurta dakhliga Qaran iyo noocyada kale ee Canshuuraha tooska ah.
3. Khubarada lama xiri karo lamana xannibi karo marka ay fulinayaan hawlhooda, Dawladda Soomaaliya waa inay qaaddaa dhammaan tallaabooyinka ku habboon si ay uga hortagto faragelin kasta oo dhib u keeni karo khubaa sida handadaad, hujuum IWM.
4. Khubaradu waxay heli doonaan fasax dhaqdhaqaaqa gudaha Soomaaliya si ay u gutaan hawlhooda, iyadoo lagu xaddidayo oo kaliya xeerarka lagama maarmaanka u ah ilaalinta nidaamka guud iyo amniga Qaranka.
5. Khubaradu waxay xaq u leeyihiin inay isticmaalaan koodhka, dirista iyo helitaanka qoraallada rasmiga ah iyadoo loo marayo rarayaal ama boorsooyin shaabadaysan, kuwaas oo leh xasaannad iyo mudnaan la mid ah rarayaal diblomaasiyadeed iyo boorsooyinkooda.

Qodobka 46^{aad}: Ka Dhaafista Canshuuraha

1. Ka Dhaafista Canshuuraha Tooska ah

- a. Hay'adaha Caalamiga ah, Saraakiishooda, khubaradooda, iyo shaqaalahooda, iyo sidoo kale wakiillada deggan Soomaaliya. waa laga dhaafayaa Canshuurta dakhliga Qaranka ee mushaharka iyo gunnooyinka ay bixiyaan hay'adda Caalamiga ah.

- b. Hantida ay leeyihiin hay'adaha Caalamiga ah oo loo Istimaaalo Ujeeddooyinkooda Rasmiga ah waa laga dhaafayaa Canshuurta Hantida ee ay soo rogtay Dawladda Soomaaliya.

2. Ka Dhaafista Canshuuraha iyo Xayiraadaha Kastamka

- a. Hay'adaha Caalamiga ah, saraakiishooda, khubaradooda, iyo shaqaalahooda, iyo sidoo kale wakiillada deggan Soomaaliya. waa laga dhaafi doonaa Canshuuraha iyo waajibaadka kastamka ee alaabta iyo agabka loo soo dejinayo ee lagama maarmaanka u ah isticmaalka rasmiga ah.
- b. Alaabta iyo agabka, oo ay ku jiraan alaabta shaqsiga ah, ee ay leeyihiin shaqaalaha Hay'adaha Caalamiga ah oo aan laga qaadin Canshuuraha ama waajibaadka, waxaa laga dhaafayaa Canshuuraha dhoofinta iyo waajibaadka.
- c. Alaabta iyo Agabka ay soo dejiyaan ama dhoofiyaan hay'adaha Caalamiga ah, saraakiishooda, khubaradooda, iyo shaqaalahooda, iyo sidoo kale wakiillada loo aqoonsaday Soomaaliya. Waxaa laga dhaafayaa baaritaanka, marka laga reebo xaqiijinta nooca iyo tirada alaabta iyo Agabka.

Qodobka 47^{aad}: Isgaarsiinta iyo Hantida

1. Mudnaanta Isgaarsiinta

- a. Wakiillada hay'adaha Caalamiga ah, Safaaradaha, iyo Xafiisyada Qunsuliyada waa in ay helaan xorriyadda Isgaarsiinta si ay u gutaan hawllooda Rasmiga ah.
- b. Isgaarsiinta Rasmiga ah, oo ay ku jiraan wadhadallada telefoonka, farriimaha, iyo qoraallada, ee hay'adaha Caalamiga ah, Safaaradaha, iyo Xafiisyada Qunsuliyadaha waa inay ahaadaan kuwo aan la faragelin karin.

2. Mudnaanta Hantida

- a. Hantida hay'adaha caalamiga ah, Safaaradaha, iyo Xafiisyada Qunsuliyadaha way ka madax-banaanyahiin baaritaan, qaadasho, qabasho, ama dhulbixin.
- b. Goobaha, Hantida, Hay'adaha Caalamiga ah, Safaaradaha, iyo Xafiisyada Qunsuliyadaha waa in ay ilaaliyaan oo ay ixtiraamaan dowladda Soomaaliya.
- c. Hantida Hay'adaha Caalamiga ah, Safaaradaha, iyo Xafiisyada Qunsuliyadda laguma soo rogi karo qabasho ama xayiraad, marka laga reebo Dacwadaha fulinta xukunka kama dambaysta ah ee Maxkamadda ee la xiriira hawlaha Ganacsiga.

Qodobka 48^{aad}: Xaaladda sharciyadeed iyo Awoodda

1. Shakhsiyadda Qaanuuneed

- a. Hay'adaha Caalamiga ah, Safaaradaha, iyo Xafiisyada Qunsuliyadaha waxay leeyihiin Shakhsiyad Qaanuuneed oo lagama-maarmaanka ah si ay u gutaan hawlhooda sidoo kalana u gaaraan ujeedooyinkooda.
- b. Hay'adaha Caalamiga ah, Safaaradaha, iyo Xafiisyada Qunsuliyadaha waxay leeyihiin awoodda inay Qandaraasyo galaan, hanti helaan, gadi karaan, iyo inay dacwad sharci ah furan karaan.

2. Xasaanadda Garsoorka

- a. Hay'adaha Caalamiga ah, Safaaradaha, iyo Xafiisyada Qunsuliyadaha waxay huwanyihiin Xasaanadda ka hortagga Xukunka Maxkamadaha Soomaaliya. marka laga reebo Dacwadaha la xiriira ka-noqoshada Xasaanadda ama hawlaha Ganacsiga.

Hay'adaha Caalamiga ah, Safaaradaha, iyo Xafiisyada Qunsuliyadaha waa laga dhaafayaa nidaamka sharciga, oo ay ku jiraan Xadhigga, Xayiraadda, iyo fulinta xukunnada, marka laga reebo Dacwadaha fulinta xukunka kama dambaysta ah ee maxkamadda la xiriirta hawlaha Ganacsiga.

3. Iska qaaddidda Xasaanadda

- a. Hay'adaha Caalamiga ah, Safaaradaha, iyo Xafiisyada Qunsuliyadaha waxay iska qaadi karaan xasaanaddooda ka hortagga xukunka iyo nidaamka sharciga Dacwadaha gaarka ah.

Qodobka 49^{aad}: Gelitaanka, Deganaanshaha, iyo Bixitaanka

1. Fiisooyinka iyo Oggolaanshaha Degganaanshaha

- a. Wakiillada Hay'adaha Caalamiga ah, Safaaradaha, Xafiisyada Qunsuliyadaha, iyo shaqaalahooda waa laga dhaafayaa shunruudaha fiisaha galitaanka Soomaaliya. marka ay haystaan magacaabid Rasmi ah oo ah in ay soomaaliya ka shaqaynayaan.
- b. Wakiillada Hay'adaha Caalamiga ah, Safaaradaha, Xafiisyada Qunsuliyadaha, iyo shaqaalahooda waxaa la siinayaa oggolaanshaha degganaansho ah inta ay ku guda jiraan hawlhooda Rasmiga ah ee Soomaaliya.

2. Xorriyadda Dhaq-dhaqaaqa

- a. Wakiillada hay'adaha Caalamiga ah, Safaaradaha, Xafiisyada Qunsuliyadaha, iyo shaqaalahooda waxay leeyahiin xorriyadda dhaqdhaqaaqa gudaha Soomaaliya. marka laga reebo tilmaamaha gaarka ah ee la xariira amniga iyo bad-baadadooda.

Qodobka 50^{aad}: Maamulka iyo Maaliyadda Ee Hay'adaha Caalamiga ah

1. Maal-gelinta iyo Arrimaha Miisaaniyadda

- a. Hay'adaha Caalamiga ah, Safaaradaha, Xafiisyada Qunsuliyadaha, iyo shaqaalahooda ayaa mas'uul ka ah maal-gelinta hawlhooda, oo ay ku jiraan bixinta Mushaharaadka, Gunnooyinka, iyo kharashaadka hawl-galkooda.

- b. Dawladda Soomaaliya kuma soo rogeeyso Canshuur ama khidmooyin ku saabsan lacagaha, hantida, ama mucaamalada Hay'adaha Caalamiga ah, Safaaradaha, Xafiisyada Qunsuliyadaha, iyo shaqaalahooda, ilaa ay isku afgarteen labada dhinac.

2. Fududeynta Maaliyadeed

- a. Hay'adaha Caalamiga ah, Safaaradaha, Xafiisyada Qunsuliyadaha, iyo shaqaalahooda waxay xaq u leeyihiin inay xisaabaad banki ku yeeshaan lacagaha qalaad iyo inay fuliyaan mucaamalada maaliyadeed si waafaqsan baahidooda.
- b. Hay'adaha Caalamiga ah, Safaaradaha, Xafiisyada Qunsuliyadaha, iyo shaqaalahooda waxaa laga dhaafayaa Canshuuraha kastamka, iyo xeerarka lacagta marka la soo dejinayo ama la dhoofinayo alaabada, lacagaha, iyo waxyaabaha shakhsiga ah ee lagama maarmaanka u ah hawlhooda Rasmiga ah.

Qodobka 51^{aad}: Sameynta Golaha Diblomaasiyiinta

- 1. Waxaa uu noqonayaa gole ay wasaaradda arrimaha dibadda leedahay oo lagu magacaabo golaha diblomaasiyadda iyo qunsuliyadda, waxaana lagu sameynayaa go'aan wasiir, Wasiirka Wasaaradda Arrimaha Dibadda.
- 2. Waxayna noqonayaan guud ahaan tirada 13 ilaa 15 xubnood oo ahaan jiray xubnahaan soo socda.
 - a. Xogahayaha joogtada ah.
 - b. Danjirayaashii hore ee Khubarada Wasaaradda
 - c. Danjirayaal khibrad leh oo wasaaradda ka shaqaynayay ugu yaraan 10 sano.
 - d. Siihayeyaal (charge'd affairs) ugu yaraan leh khibrad 10 sano ah.
 - e. Lataliye-yaal khibrad sare leh oo ugu yaraan ka soo shaqayay safaaradaha 10 sano.
 - f. Agaasimayaal khibraddoodu ay udhiganta 10 sano.

3. Waajibaadkooda

- a. Abuuridda Fikrado Cusub oo waxtar ku soo kordhiya Diblomaasiyadda Soomaaliya.
- b. Diyaarinta Barnaamijka Siyaasadda ee lagu hagayo Wasaaradda Arrimaha Dibadda.
- c. La Shaqaynta Machadka Diblomaasiga Ee Wasaaradda arrimaha Dibadda.
- d. Qabashada Dood-Cilmiyeedyo Diblomaasiyadeed iyo kuwa Siyaasi ahba.
- e. Shir Lix-biloodle ah ama Sannadkii mar oo uu yeelanayo goluhu.
- f. Ka talo bixinta Arrimaha Diblomaasiyadda ee kala Dhexeeya Soomaaliya Dawladdaha Caalamka.
- g. Ka talo bixinta Sharciyada iyo Xeerarka Loo sameynayo Wasaaradda Arrimaha Dibadda iyo Dib-u-eegistooda.
- h. Usoo gudbinta Fikradaha Dhaxal-galka ah Hogaanka Wasaaradda.

Qodobka 52^{aad}: Dhaqangal

Xeer-nidaamiyahan wuxuu dhaqangeliyaa marka Golaha Wasiirradu meelmariyaa, Ra'iisul Wasaaruhuna ku soo saaro xeer, waxaana lagu faafinayaa faaafinta rasmiga ah.